

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Zdrowia i Kultury Fizycznej

Nr ewid. 204/1999/P/1998/130/DZK

Informacja o wynikach kontroli
funkcjonowania szkół mistrzostwa sportowego finansowanych przez
Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki

SPIS TREŚCI

I. CZĘŚĆ OGÓLNA	1
1. <i>Charakterystyka kontroli</i>	1
1.1. <i>Oznaczenie kontroli</i>	1
1.2. <i>Cel kontroli</i>	1
1.3. <i>Tematyka kontroli</i>	1
1.4. <i>Zakres podmiotowy i termin przeprowadzenia kontroli</i>	1
1.5. <i>Ustalenia i wnioski z poprzednich kontroli</i>	2
2. <i>Ocena kontrolowanej działalności i synteza ustaleń kontroli</i>	2
3. <i>Uwagi i wnioski</i>	11
3.1. <i>O charakterze legislacyjnym</i>	11
3.2. <i>Pozostałe wnioski</i>	12
II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA	12
1. <i>Charakterystyka stanu prawnego w zakresie kontrolowanej działalności</i>	12
2. <i>Istotne ustalenia kontroli</i>	18
2.1. <i>Działania na rzecz kształcenia młodzieży uzdolnionej sportowo</i>	18
2.2. <i>Szkoły mistrzostwa sportowego</i>	20
2.2.1. <i>Prawna podstawa działania szkół</i>	22
2.2.2. <i>Rekrutacja uczniów</i>	25
2.2.3. <i>Organizacja szkół i szkolenia sportowego</i>	26
2.3. <i>Finansowanie szkół ze środków UKFiT</i>	29
2.3.1. <i>Dane ogólne</i>	29
2.3.2. <i>Zawieranie umów</i>	30
2.3.3. <i>Formy finansowania</i>	31
2.3.4. <i>Nakłady na szkoły publiczne i niepubliczne</i>	32
2.3.5. <i>Nieprawidłowości w wydatkowaniu środków</i>	35
2.3.6. <i>Ewidencja księgowa</i>	36
2.3.7. <i>Uszczuplenia finansowe</i>	37
2.3.8. <i>Charakterystyka 17 skontrolowanych jednostek pod względem ujawnionych nieprawidłowości</i>	38
2.4. <i>Organizacja opieki medycznej</i>	38
2.5. <i>Efektywność szkolenia sportowego</i>	38
2.6. <i>Funkcjonowanie nadzoru</i>	40
III. PRZEBIEG POSTĘPOWANIA KONTROLNEGO I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH PO ZAKOŃCZENIU KONTROLI	41

Załączniki i tabele:

Nr 1 - Wykaz jednostek objętych kontrolą

Nr 2 - Szkoły mistrzostwa sportowego (**Tabela 1**)

Nr 3 - Uczniowie Szkół Mistrzostwa Sportowego wg uprawianych dyscyplin sportowych (**Tabela 2**)

Nr 4 - Dotacja UKFiT przeznaczona w 1998 r. na kształcenie młodzieży uzdolnionej sportowo w skontrolowanych polskich związkach sportowych (**Tabela 3**)

Nr 5 - Charakterystyka 17 skontrolowanych jednostek pod względem ujawnionych nieprawidłowości
Wydatki Niepublicznych Szkół Mistrzostwa Sportowego w Piłce Nożnej w Krakowie i Piłce Siatkowej w Rzeszowie (**Tabela Nr 4**)

I. CZĘŚĆ OGÓLNA

1. Charakterystyka kontroli

1.1. Oznaczenie kontroli

Funkcjonowanie szkół mistrzostwa sportowego finansowanych przez Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki (Nr P/98/130/DZK).

Kontrola została podjęta z inicjatywy Komisji Kultury Fizycznej i Turystyki Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

1.2. Cel kontroli

Celem kontroli¹ było zbadanie i dokonanie oceny kształcenia młodzieży w szkołach mistrzostwa sportowego, finansowanych ze środków publicznych.

1.3. Tematyka kontroli

Tematyka kontroli obejmowała:

- *organizację i warunki kształcenia młodzieży,*
- *źródła i zakres finansowania publicznych² i niepublicznych³ szkół mistrzostwa sportowego,*
- *sposób gospodarowania środkami publicznymi przez szkoły mistrzostwa sportowego,*
- *osiągane wyniki i efektywność działania szkół mistrzostwa sportowego,*
- *organizację i skuteczność nadzoru nad działalnością szkół mistrzostwa sportowego.*

1.4. Zakres podmiotowy i termin przeprowadzenia kontroli

Badania kontrolne przeprowadzono w okresie od września 1998 r.⁴ do lutego 1999 r. Uczestniczyło w nich 9 delegatur⁵, Departament Edukacji, Nauki i Kultury oraz Departament Zdrowia i Kultury Fizycznej. W kontroli uczestniczyli także przedstawiciele kuratoriów oświaty⁶. Kontrolą objęto: Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki, Ministerstwo Edukacji Narodowej, 12 polskich związków sportowych, 9 publicznych szkół mistrzostwa sportowego, 16 niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego oraz 6 innych jednostek uznawanych przez UKFiT za szkoły mistrzostwa sportowego - łącznie 45 jednostek (wykaz jednostek objętych kontrolą stanowi załącznik nr 1 do Informacji).

¹ Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 1 i ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 1995 r. Nr 13, poz. 59 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”. Badań dokonano pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności - w organach administracji rządowej oraz pod względem legalności i gospodarności - w pozostałych jednostkach (art. 5 ustawy o NIK).

² Zwanych dalej również w skrócie Publicznymi SMS.

³ Zwanych dalej również w skrócie Niepublicznymi SMS.

⁴ Uwzględniając wniosek Komisji Kultury Fizycznej i Turystyki Sejmu RP przyspieszono termin rozpoczęcia kontroli w Polskim Związku Piłki Nożnej, zwanym dalej również w skrócie „PZPN”. Kontrolę tę, obejmującą m.in. funkcjonowanie szkół mistrzostwa sportowego w piłce nożnej, rozpoczęto w sierpniu 1998 r.

⁵ Delegatury NIK w: Gdańsku, Katowicach, Koszalinie, Krakowie, Łodzi, Rzeszowie, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze.

⁶ W trybie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK.

Badaniem objęto lata 1995-1998, w tym lata szkolne 1994/1995 - 1997/1998.

1.5. Ustalenia i wnioski z poprzednich kontroli

Niektóre aspekty działalności szkół mistrzostwa sportowego były przedmiotem wcześniejszych kontroli NIK: wykonania części 45 budżetu państwa w latach 1996-1997 r. oraz gospodarowania przez UKFiT środkami finansowymi z dopłat do stawek w grach liczbowych, prowadzonych przez P.P. „Totalizator Sportowy”.

Wyniki kontroli uzasadniały potrzebę określania charakteru prawnego środków finansowych, pochodzących z dopłat do stawek w grach liczbowych, prowadzonych przez P.P. „Totalizator Sportowy”.

Wnioski pokontrolne NIK w tej sprawie zostały zrealizowane - środki pochodzące z dopłat zakwalifikowane zostały do środków pozabudżetowych. Określone zostały także zasady gospodarowania tymi środkami, jednak tylko w części, dotyczącej dofinansowywania inwestycji i remontów obiektów sportowych.

2. Ocena kontrolowanej działalności i synteza ustaleń kontroli

W latach 1994-1998 miał miejsce szybki rozwój jednej z form szkolnictwa sportowego, jaką są szkoły mistrzostwa sportowego. Liczba szkół - publicznych i niepublicznych - zwiększyła się z 15 do 49, zaś liczba uczniów w tych szkołach - z około 900 do 2,1 tys. Większą dynamikę wykazywał przyrost liczby uczniów w szkołach niepublicznych - uległa ona potrojeniu.

Nakłady finansowe na działalność szkół mistrzostwa sportowego w latach 1994-1998 zwiększyły się z 30 tys. zł do 24 mln zł. Dynamika wzrostu nakładów na szkoły niepubliczne była wyższa, aniżeli w szkołach publicznych.

Organizacja procesu dydaktycznego umożliwiała jego godzenie ze szkoleniem sportowym. Do efektów szkolenia sportowego zaliczyć można uczestnictwo w zawodach rangi mistrzostw lub pucharach Świata i Europy. Np. w 1997 r., z uczestniczących w nich 289 absolwentów, którzy ukończyli szkoły mistrzostwa sportowego w latach 1995-1998 oraz aktualnych uczniów tych szkół - 39 zajęło miejsca medalowe. Do kadry olimpijskiej Sydney 2000 zakwalifikowano natomiast 47 absolwentów i 28 uczniów tego rodzaju szkół.

Wykorzystaniu znacznych nakładów finansowych na działalność szkół mistrzostwa sportowego (w latach 1995-1998 - 61,1 mln zł), towarzyszyły jednak negatywne zjawiska w sferze wykorzystania środków UKFiT, zwłaszcza przeznaczonych na działalność szkół niepublicznych. Stwierdzono również szereg innych, negatywnych zjawisk, związanych z funkcjonowaniem szkół.

Na krytyczną ocenę zasługują w szczególności:

1/ nieokreślenie, przez Prezesa UKFiT, szczegółowych zasad finansowania szkół mistrzostwa sportowego, mimo iż o potrzebie określenia tych zasad NIK informowała Urząd już w 1996 r. w wyniku wcześniejszych kontroli (*str. 5*),

2/ znaczne, nie mające bezpośredniego związku z profilem kształcenia sportowego, różnicowanie w finansowaniu szkół; przeciętne dofinansowanie, w przeliczeniu na jednego ucznia, wyniosło w 1998 r. w szkołach publicznych - 4,2

tys. zł, zaś w szkołach niepublicznych - 23,7 tys. zł, przy koszcie kształcenia jednego ucznia w szkołach ogólnokształcących, kształtującym się w 1998 r. na poziomie około 2 tys. zł (*str. 5-6*),

3/ nie poszukiwanie przez szkoły niepubliczne innych, aniżeli środki UKFiT, MEN i samorządu terytorialnego - źródeł finansowania prowadzonej działalności, do których zaliczyć należy, zgodnie ze statutami szkół, środki własne, czesne, wsparcie polskich związków sportowych, darowizny itp. (*str. 6*),

4/ tworzenie i finansowania przez UKFiT szkół niepublicznych o niewielkiej liczbie uczniów, a jednocześnie wyjątkowo kosztownych (do 44,8 tys. zł w przeliczeniu na jednego ucznia w skali roku), co było głównie skutkiem dowolnego kształtowania rodzaju i struktury wydatków, w związku z nieustaleniem zasad finansowania szkół (*str. 6-7*),

5/ finansowanie przez UKFiT, z naruszeniem przepisów prawa, Niepublicznej SMS PZPN⁷ LO "Sport Contact" we Wrocławiu oraz jednostek, które nie były szkołami mistrzostwa sportowego - dotyczyło to: Internatu Narciarskiego w Bielsku-Białej, Internatu Sportowego MOMS⁸ w Drzonkowie, Niepublicznych SMS w Tenisie Stołowym w Jastrzębiu Zdroju, Krakowie i Sopocie, tzw. Młodzieżowej Akademii Szachowej (*str. 7-8*),

6/ finansowanie ze środków UKFiT, w połowie skontrolowanych szkół publicznych, wydatków związanych z zakwaterowaniem i wyżywieniem uczniów oraz zakupem leków i odżywek - udział tych kosztów w dofinansowaniu poszczególnych szkół publicznych kształtował się na poziomie do 20% (*str. 8*),

7/ nie stosowanie, w celu określenia lokalizacji szkoły niepublicznej oraz uzyskania odpowiednich obiektów i ich wyposażenia, zasad i procedur określonych w ustawie o zamówieniach publicznych⁹ (*str. 8*),

8/ nie prowadzenie przez MEN analizy sytuacji finansowej i materialnej szkolnictwa sportowego, również w zakresie udzielanych¹⁰ dotacji budżetowych dla szkół niepublicznych, jak również nieokreślenie, do lutego 1997 r., zasad i trybu funkcjonowania tego rodzaju szkół, w tym dotyczących m.in. rekrutacji uczniów (*str. 5*),

9/ nieokreślenie, w statutach 80% skontrolowanych szkół publicznych, zasad naboru uczniów, jak również nie stosowanie, obowiązujących od 1997 r., zasad rekrutacji, co do: potwierdzania stanu zdrowia, zaliczenia prób sprawności fizycznej, posiadania odpowiedniej klasy sportowej; negatywnym skutkiem takiego naboru młodzieży były przypadki dużej płynności uczniów - w niektórych szkołach nawet w granicach od 32% do 50% stanu początkowego (*str. 8-9*),

⁷ Polskiego Związku Piłki Nożnej.

⁸ Międzyszkolnego Ośrodka Mistrzostwa Sportowego.

⁹ W ustawie z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (j. t. z 1998 r. Nr 119, poz. 773 i z 1999 r. Nr 45, poz. 437), zwanej dalej również „ustawą o zamówieniach publicznych”.

¹⁰ Na podstawie art. 90 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (j. t. Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 i Nr 106, poz. 496; z 1997 r. Nr 28, poz. 153 i Nr 141, poz. 943; z 1998 r. Nr 117, poz. 759 i Nr 162, poz. 1126), zwanej dalej również w skrócie „ustawą o systemie oświaty”.

10/ zawieranie w statutach lub regulaminach szkół unormowań, związanych z tzw. transferami uczniów - zawodników, korzystnych dla podmiotów prowadzących szkoły niepubliczne, co stwierdzono w 25% skontrolowanych jednostek (str. 9),

11/ nieprzestrzeganie przez większość skontrolowanych szkół publicznych i niepublicznych (75%) zasad organizacji szkół, co dotyczyło braku ciągu minimum trzech klas mistrzostwa sportowego, prowadzenia zajęć bez programów szkolenia sportowego, dopuszczonych do użytku szkolnego, przy zróżnicowanej praktyce w ustalaniu tych programów; jedynie w połowie skontrolowanych szkół programy te - w różnej formie - określone zostały przez związki sportowe (str. 9),

12/ nieokreślenie i niewdrożenie w szkołach niepublicznych rozwiązań, dotyczących: oceny uczniów, kompetencji samorządu uczniowskiego, szkolnej procedury przeprowadzania egzaminu dojrzałości, prowadzenia dokumentacji szkolnej. Ujemny wpływ na efektywność kształcenia (str. 10),

13/ nie zawieranie pisemnych porozumień o współpracy przy realizacji programów szkolenia między szkołą, klubem sportowym, szkołą wyższą oraz związkiem sportowym; jedynie 6 skontrolowanych szkół niepublicznych utrzymywało bliską współpracę z klubami i awf (str. 9),

14/ prowadzenie, przez większość skontrolowanych szkół niepublicznych (75%), rachunkowości z naruszeniem obowiązujących przepisów prawa,¹¹ co dotyczyło także związków sportowych, które w sposób nieprawidłowy prowadziły księgi rachunkowe, nie wyodrębniając w nich rozliczeń środków finansowych z dotacji UKFiT, np. PZPS,¹² z otrzymanych z UKFiT w 1995 r. środków w wysokości 800 tys. zł, nie był w stanie udokumentować rozliczenia kwoty 121,9 tys. zł (str. 9-10),

15/ niedysponowanie przez UKFiT danymi uwzględniającymi konkretne wyniki sportowe, umożliwiającymi dokonanie ocen - na tle ponoszonych przez UKFiT nakładów finansowych w szkołach publicznych i niepublicznych (str. 10),

16/ niewykonywanie, przez związki sportowe, wszystkich zadań z zakresu nadzoru nad szkołami mistrzostwa sportowego, co dotyczyło również - mimo kierowania na ten cel znacznych środków finansowych - UKFiT, który nie przeprowadził, w badanym okresie, ani jednej kontroli funkcjonowania szkół lub realizacji zadań przez związki sportowe (str. 10).

W wyniku kontroli ujawniono uszczuplenia finansowe, powstałe głównie wskutek finansowanie przez UKFiT jednostek nie będących szkołami mistrzostwa sportowego - w wysokości 8,5 mln zł. W porównaniu z nakładami UKFiT, przeznaczonymi w latach 1994-1998 na finansowanie szkół publicznych i niepublicznych, stanowiło to 13,9% (str. 10).

¹¹ Określonych w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. Nr 121, poz. 591; z 1997 r. Nr 32, poz. 183, Nr 43, poz. 272, Nr 88, poz. 554, Nr 118, poz. 754, Nr 139, poz. 933 i 934, Nr 140, poz. 939 i Nr 141, poz. 945; z 1998 r. Nr 60, poz. 382, Nr 106, poz. 668, Nr 107, poz. 669 i Nr 155, poz. 1014 oraz z 1999 r. Nr 9, poz. 75), zwanej dalej również w skrócie „ustawą o rachunkowości”.

¹² Polski Związek Piłki Siatkowej.

W wyniku kontroli ustalono, co następuje:

2.1. MEN nie prowadziło analizy sytuacji finansowej i materialnej szkolnictwa sportowego, również w zakresie udzielanych¹³ dotacji budżetowych dla niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego. Ministerstwo nie posiadało również szczegółowych danych o zakresie i skali kształcenia młodzieży w klasach i szkołach sportowych, w tym w szkołach z rozszerzonym programem wychowania fizycznego.

Do czasu wydania - w lutym 1997 r. - przez Ministra Edukacji Narodowej, w porozumieniu z Prezesem UKFiT, zarządzenia w sprawie zasad działania szkół mistrzostwa sportowego,¹⁴ brak było określonych zasad i trybu funkcjonowania tego rodzaju szkół, w tym dotyczących m.in. rekrutacji uczniów do tych szkół.

Prezes UKFiT nie określił szczegółowych zasad finansowania szkół mistrzostwa sportowego, co nie sprzyjało racjonalnemu gospodarowaniu środkami finansowymi na ten cel. O potrzebie określenia tych zasad NIK informowała Prezesa UKFiT już po przeprowadzonej w 1996 r. kontroli gospodarowania przez Urząd środkami finansowymi z dopłat do stawek w grach liczbowych¹⁵ oraz po kontroli wykonania w 1997 r. części 45 budżetu państwa¹⁶ (*szczególne str. 18-20*).

2.2. W latach 1994-1998 liczba szkół mistrzostwa sportowego zwiększyła się z 15 do 49, a liczba uczniów z ok. 900 do 2.100. Nakłady finansowe na ich działalność zwiększyły się natomiast z 30 tys. zł do 24 mln zł, a w odniesieniu do szkół niepublicznych - do ponad 18,5 mln zł. Znacznie większą dynamikę miał przyrost liczby uczniów w szkołach niepublicznych (uległa ona potrojeniu).

Wysokość środków finansowych UKFiT na działalność szkół zwiększyła się 4-krotnie. Dynamika wzrostu tych środków w szkołach niepublicznych była wyższa - wzrosły one 6,5-krotnie (z 2,9 mln zł do 18,5 mln zł). Uwagę zwracało znaczne, nie mające bezpośredniego związku z profilem kształcenia sportowego, zróżnicowanie w finansowaniu szkół. Przeciętne dofinansowanie, w przeliczeniu na jednego ucznia, zwiększyło się 2,5-krotnie i w 1998 r. wyniosło w szkołach publicznych - 4,2 tys. zł, zaś w szkołach niepublicznych - aż 23,7 tys. zł. W szkołach niepublicznych było ono więc prawie 6-krotnie wyższe, niż w szkołach publicznych. Dla porównania - przeciętny koszt nauczania jednego ucznia w szkołach ogólnokształcących w resorcie edukacji narodowej wyniósł w 1997 r. - 1,7 tys. zł, natomiast w 1998 r. - niecałe 2 tys. zł.

W finansowaniu szkół promowane były dyscypliny zespołowe. W 1998 r., w ramach dotacji dla skontrolowanych związków sportowych, UKFiT przekazał na działalność szkół - we wszystkich dyscyplinach zespołowych - 13,6 mln zł (74,5% nakładów).

¹³ Na podstawie art. 90 ustawy o systemie oświaty.

¹⁴ Zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad działania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego (M. P. Nr 13, poz. 107), zwanego dalej również w skrócie „zarządzeniem w sprawie klas i szkół sportowych”.

¹⁵ Por. Informację NIK o wynikach kontroli gospodarowania przez UKFiT środkami finansowymi pochodzącymi z dopłat do stawek w grach liczbowych prowadzonych przez P.P. „Totalizator Sportowy”, Warszawa kwiecień 1997 r.

¹⁶ W wystąpieniu pokontrolnym NIK Nr DZiKF-41003-1-98 z dnia 27 kwietnia 1998 r.

Wydatki szkół niepublicznych prawie w całości finansowane były ze środków UKFiT, przekazywanych za pośrednictwem związków sportowych oraz kuratoria i samorząd terytorialny - bezpośrednio do tych szkół. Tymczasem, zgodnie z ich statutami, źródłem dochodów powinny być oprócz dotacji UKFiT i MEN,¹⁷ również: czesne, środki związków sportowych, darowizny oraz środki własne (*szczegóły str. 20-22 i 29 oraz zał. nr 2-3*).

2.3. W latach 1995-1998 miały miejsce przypadki tworzenia i finansowania przez UKFiT wyjątkowo kosztownych szkół niepublicznych o niewielkiej liczbie uczniów. Zaliczyć do nich można np. Niepubliczną SMS w Badmintonie w Słupsku - 15 uczniów (w 1998 r. - 478 tys. zł, czyli 31,9 tys. zł w przeliczeniu na jednego ucznia, Niepubliczną SMS w Piłce Siatkowej w Rzeszowie - 29 uczniów (odpowiednio 1.300 tys. zł i 44,8 tys. zł). Dla porównania w Niepublicznej SMS w Piłce Nożnej w Krakowie (r. szk. 1997/1998) przeciętne wydatki na 1 ucznia wyniosły 13,7 tys. zł.

Znacząco zróżnicowany był także poziom finansowania poszczególnych szkół niepublicznych. Zróżnicowanie to wynikało m.in. z nieustalenia zasad finansowania tych szkół, poza ogólnym stwierdzeniem z 1995 r., że szkoły niepubliczne są wspomagane przez UKFiT, a w 1997 r., że utrzymanie i działalność tych szkół może być dofinansowana w całości lub w części przez UKFiT.¹⁸

Zróżnicowanie to miało także swoje źródło w ogólnikowym charakterze umów, zawieranych przez UKFiT ze związkami sportowymi na prowadzenie i finansowanie szkół. Było także skutkiem dowolnego kształtowania rodzaju i struktury wydatków finansowanych ze środków UKFiT, a w związku z tym zróżnicowaniem ich poziomu, m.in. w zależności od wielkości szkoły oraz relatywnie wysokiego udziału kosztów stałych - np. najem pomieszczeń i obiektów, poziom wynagrodzeń, bezpłatne lub częściowo odpłatne zakwaterowanie i wyżywienie (*szczegóły str. 30-34*).

2.4. Za szkoły publiczne zostały przez UKFiT uznane jednostki, które nie spełniały warunków określonych w ustawie.¹⁹ Działalność tych jednostek była więc dofinansowywana ze środków UKFiT z naruszeniem przepisów prawa. Dotyczyło to m.in. utworzonego w 1982 r. Internatu Narciarskiego w Bielsku-Białej. Na jego utrzymanie UKFiT przeznaczył w badanym okresie 483,1 tys. zł. Identyczna sytuacja zaistniała w przypadku Internatu Sportowego Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego w Drzonkowie, utworzonego w 1984 r. Ze środków UKFiT, na dofinansowanie szkolenia prowadzonego przez „Internat”, przeznaczono w badanym okresie 728,6 tys. zł.

Z naruszeniem przepisów prawa²⁰ utworzona została, przez spółkę cywilną "Sport Contact", Niepubliczna SMS PZPN LO "Sport Contact" we Wrocławiu. Mimo

¹⁷ Dotacje z budżetu państwa lub gmin, przewidziane w ustawie o systemie oświaty.

¹⁸ Por. założenia programowe oraz decyzje Prezesa UKFiT, dotyczące realizacji zadań przy wykorzystaniu środków finansowych pochodzących z dopłat do stawek w grach liczbowych (niepublikowane).

¹⁹ W ustawie o systemie oświaty.

²⁰ Art. 82 ust. 1 ustawy o systemie oświaty. W myśl tego przepisu, niepubliczną szkołę mogą założyć osoby prawne i fizyczne, tymczasem Szkoła Mistrzostwa Sportowego w piłce nożnej we Wrocławiu, zwana dalej również Niepubliczną SMS „Sport Contact” we Wrocławiu, została założona w 1994 r. przez spółkę cywilną.

to UKFiT w 1995 r. rozpoczął jej finansowanie,²¹ z pominięciem PZPN.²² Na jej utrzymanie, co oceniono jako działanie nielegalne prowadzące do niegospodarności, przeznaczono w badanym okresie - ze środków UKFiT - 3.200 tys. zł.

Warunków określonych dla szkół niepublicznych²³ nie spełniały również, wykazane przez UKFiT oraz PZTS²⁴, Niepubliczne SMS w Tenisie Stołowym w Jastrzębiu Zdroju, Krakowie i Sopocie. PZTS nie podjął decyzji o ich założeniu i nie wystąpił do właściwego kuratora oświaty z wnioskiem o wpisanie tych szkół do ewidencji. W ramach wspomnianych „szkół” PZTS prowadził szkolenie wyselekcjonowanej młodzieży w stacjonarnych ośrodkach szkoleniowych. Istotnym jest, że ze środków UKFiT (w badanym okresie - dotyczy to kwoty 1.225 tys. zł) finansowano, co uznano za działanie nielegalne, wszystkie koszty utrzymania wspomnianych ośrodków, jako szkół mistrzostwa sportowego (zakwaterowanie i wyżywienie oraz związane z tzw. indywidualnym tokiem nauczania).

Warunków ustanowionych dla szkoły niepublicznej nie spełniała ponadto tzw. Młodzieżowa Akademia Szachowa, utworzona przez PZS²⁵ i finansowana w całości ze środków UKFiT, łącznie z kosztami przejazdu uczestników, co oceniono jako działanie nielegalne. Akademia prowadziła cykliczne szkolenie, w formie kilkudniowych zgrupowań, dla 24 osób w wieku do 23 lat, w wynajętych ośrodkach. Istotnym jest, że koszty przejazdu, według statutu Akademii, mieli pokrywać jej uczestnicy. Na utrzymanie Akademii UKFiT przeznaczył, w badanym okresie, 578 tys. zł (*szczególty str. 22-25*).

2.5. Ani jedna ze szkół niepublicznych nie posiadała własnej bazy szkolnej, internatowej i sportowej. W objętych kontrolą związkach sportowych, poza jednym, stwierdzono, iż w celu określenia lokalizacji szkoły niepublicznej oraz uzyskania odpowiednich obiektów i ich wyposażenia, nie stosowano zasad i procedur określonych w ustawie o zamówieniach publicznych.²⁶

W połowie skontrolowanych szkół publicznych stwierdzono, że ze środków UKFiT finansowano nie tylko szkolenie sportowe oraz zakup sprzętu sportowego i szkoleniowego, ale również inne wydatki, w tym m.in. związane z zakwaterowaniem i wyżywieniem uczniów oraz zakupem leków i odżywek.²⁷ Udział tych kosztów w dofinansowaniu poszczególnych szkół publicznych kształtował się na poziomie do 20%.

Stwierdzono także pojedyncze przypadki: nie ujawniania przez szkoły kwot dotacji niewykorzystanych, nieprzestrzegania przepisów ustawy o zamówieniach publicznych, nierzetelnego sporządzenia sprawozdań, nieprowadzenia ewidencji otrzymanego na własność sprzętu sportowego (*szczególty str. 34-36*).

²¹ Za pośrednictwem Związku Stowarzyszeń Kultury Fizycznej - Makroregion Dolnośląski we Wrocławiu

²² PZPN uznał tę szkołę za jedną z niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego w piłce nożnej.

²³ W ustawie o systemie oświaty.

²⁴ Polski Związek Piłki Siatkowej.

²⁵ Polski Związek Szachowy.

²⁶ W ustawie z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych.

²⁷ Fakty te wskazywały na nieprzestrzeganie ustaleń, zawartych w zał. nr 1 do decyzji nr 30 Prezesa UKFiT z dnia 12 września 1997 r.

2.6. Dla objętych kontrolą szkół publicznych ustalone zostały statuty. Jednak tylko w przypadku 2 szkół w ich statutach określono szczegółowe warunki, związane z jej funkcjonowaniem. W odniesieniu do 80% szkół publicznych nie zostały w statutach określone m.in. zasady rekrutacji uczniów.

W ani jednej spośród objętych kontrolą szkół, z chwilą wejścia w życie zarządzenia,²⁸ nie dostosowano postanowień statutów do zasad naboru określonych w zarządzeniu, jak również nie stosowano w pełni ustalonych zasad rekrutacji uczniów. Zasad tych nie stosowano zwłaszcza w zakresie: potwierdzania stanu zdrowia, zaliczenia prób sprawności fizycznej, posiadania stosownej klasy sportowej. Negatywnym skutkiem naboru młodzieży, nie spełniającej warunków związanych z uzdolnieniami sportowymi oraz nienagannym stanem zdrowia, były przypadki dużej płynności uczniów - w przypadku niektórych szkół nawet w granicach od 32% do 50% stanu początkowego (*szczególne str. 25-26*).

2.7. W 75% skontrolowanych szkół publicznych i niepublicznych ujawniono nieprzestrzeganie także innych, niż zasady rekrutacji warunków, istotnych dla ich funkcjonowania.²⁹ Dotyczyło to m.in. braku w ich organizacji ciągu minimum trzech klas mistrzostwa sportowego.³⁰ Zajęcia sportowe prowadzone były często bez programów szkolenia sportowego, dopuszczonych do użytku szkolnego.³¹ Stwierdzono ponadto zróżnicowaną praktykę w ustalaniu tych programów.

Nie były zawierane pisemne porozumienia o współpracy przy realizacji programów szkolenia³² - między szkołą, klubem sportowym, szkołą wyższą oraz związkiem sportowym. Jedynie 6 spośród skontrolowanych szkół niepublicznych utrzymywało bliską współpracę z klubami i awf. Brak było jednak pisemnych porozumień o zasadach i warunkach tej współpracy, z wyjątkiem 3 szkół, w tym jednej publicznej.

Uczniom zamiejscowym szkół niepublicznych nie zapewniono zakwaterowania i wyżywienia, według odpłatności ustalonej w odrębnych przepisach.³³ Zarówno w szkołach niepublicznych oraz w jednostkach nie spełniających warunków ustanowionych dla tego rodzaju szkół, koszty zakwaterowania i wyżywienia - zwłaszcza w początkowym okresie - finansowane były w pełni ze środków UKFiT.

W szkołach publicznych uczniowie, którzy nie kwalifikowali się do dalszego szkolenia lub po jego zaniechaniu, nie byli przenoszeni do klasy działającej na zasadach ogólnych. Np. w klasach mistrzostwa sportowego Publicznej SMS VII LO w Warszawie - na ok. 115 uczniów liczba osób nie trenujących wynosiła w kolejnych latach szkolnych - 10, 22 i 16.

²⁸ Zarządzenia w sprawie klas i szkół sportowych.

²⁹ Określonych w §§ 2, 4, 9 i 11 zarządzenia w sprawie klas i szkół sportowych.

³⁰ Tamże - § 2 ust. 5.

³¹ Tamże - § 4 ust. 1.

³² Tamże - § 4 ust. 4.

³³ Zasady odpłatności uczniów za zakwaterowanie i wyżywienie określają odrębne przepisy. W szkołach niepublicznych mogą być stosowane przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 1993 r. w sprawie warunków, form, trybu przyznawania i wypłacania oraz wysokości pomocy materialnej dla uczniów. Tymczasem w ani jednej ze szkół niepublicznych nie stosowano zasad określonych w tym rozporządzeniu.

W statutach lub regulaminach 25% skontrolowanych szkół zawarto unormowania, związane z tzw. transferami uczniów - zawodników, korzystne dla podmiotów prowadzących szkoły niepubliczne (*szczegóły str. 26-29*).

2.8. Większość skontrolowanych szkół niepublicznych (75%) prowadziła rachunkowość z naruszeniem obowiązujących przepisów prawa.³⁴ Również związki sportowe prowadziły, w sposób nieprawidłowy, księgi rachunkowe, nie wyodrębniając w nich rozliczeń środków finansowych z dotacji UKFiT. Wyodrębnionej ewidencji nie prowadził np. PZPS³⁵. W dokumentacji księgowej brakowało m.in. poleceń przelewów bankowych do szkół oraz rozliczenia wydatków za lata 1995-1996. Z otrzymanych z UKFiT w 1995 r. środków w wysokości 800 tys. zł Związek nie był w stanie udokumentować rozliczenia kwoty 121,9 tys. zł (*szczegóły str. 36-37*).

2.9. Absolwenci oraz uczniowie szkół mistrzostwa sportowego zaliczani byli do kadry narodowej, w tym także do kadry olimpijskiej. Np. w 1997 r. w zawodach rangi mistrzostw lub pucharach Świata i Europy uczestniczyło 289 uczniów i absolwentów tych szkół, którzy ukończyli szkoły w badanym okresie. Spośród nich 39 zajęło jedno z 3 pierwszych miejsc. W kadrze olimpijskiej Sydney 2000 znajduje się 47 absolwentów i 28 uczniów szkół mistrzostwa sportowego.

Udział uczniów sklasyfikowanych w klasach sportowych wyniósł np. w 1997 r.: w szkołach publicznych - 91,2%, zaś w szkołach niepublicznych - 35,4%. Przynależnością do kadr poszczególnych związków sportowych objętych było: w szkołach publicznych - 73,8%, zaś niepublicznych - 74,4% uczniów. Z analiz UKFiT wynikało, że kształcenie młodzieży - w skali makro - przynosi oczekiwane efekty sportowe. Urząd nie dysponował jednak danymi, umożliwiającymi dokonanie ocen, uwzględniających konkretne wyniki sportowe na tle ponoszonych przez UKFiT nakładów finansowych w szkołach publicznych i niepublicznych (*szczegóły str. 39-40*).

2.10. Jako zróżnicowany oceniono nadzór związków sportowych nad działalnością szkół. Najczęściej nie wykonywały one wszystkich zadań z zakresu nadzoru. Np. PZLA³⁶ pośredniczył jedynie w przekazywaniu środków finansowych szkołom publicznym oraz ich rozliczaniu. Z kolei PZZ³⁷ samodzielnie prowadził i bezpośrednio finansował szkolenie sportowe. W skrajnych przypadkach działalność związku sportowego, np. PZHnL,³⁸ sprowadzała się do bieżącego kierowania szkołą niepubliczną.

Nadzoru nad realizacją zadań, na realizację których kierowane były znaczne środki publiczne, nie wykonywał w sposób należyty UKFiT. Nie podjął on działań na rzecz wdrożenia przepisów,³⁹ określających zasady działania szkół, nie określił także szczegółowych zasad finansowania szkół niepublicznych. Nie przeprowadził ponadto, w badanym okresie, ani jednej kontroli funkcjonowania szkół lub realizacji zadań w

³⁴ Określonych w ustawie o rachunkowości.

³⁵ Polski Związek Piłki Siatkowej.

³⁶ Polski Związek Lekkiej Atletyki.

³⁷ Polski Związek Żeglarski.

³⁸ Polski Związek Hokeja na Lodzie.

³⁹ Zarządzenia w sprawie klas i szkół sportowych.

ww. zakresie przez związki sportowe. Nie stwierdzono także, aby w dyscyplinach zespołowych dokonano choćby wycinkowej analizy i oceny efektywności 4-letniego szkolenia sportowego, uwzględniającej m.in. poniesione dotychczas nakłady finansowe ze środków UKFiT (np. w hokeju na lodzie - 9 mln zł i w piłce nożnej - 8,1 mln zł).

W ocenie wizytatorów z kuratoriów oświaty, organizacja procesu dydaktycznego w szkołach niepublicznych umożliwiała jego godzenie ze szkoleniem sportowym. Wskazano jednak na te obszary pracy szkół, które wymagały rozwiązań systemowych i organizacyjnych. Dotyczyło to m.in. problemów w ocenie uczniów, nieokreślenia kompetencji samorządu uczniowskiego, jak również niewłaściwego prowadzenie dokumentacji szkolnej (egzaminów sprawdzających, klasyfikacyjnych) oraz nieustalenia szkolnej procedury przeprowadzania egzaminu dojrzałości (*szczególty str. 40-42*).

2.11. Mimo braku przepisów regulujących zakres oraz zasady sprawowania opieki medycznej nad osobami uczestniczącymi w zajęciach wf,⁴⁰ we wszystkich skontrolowanych szkołach niepublicznych opieka ta, finansowana ze środków UKFiT, została zapewniona. Jej zakres był zróżnicowany, z tym, że z reguły był on dostosowany do potrzeb poszczególnych dyscyplin sportowych oraz liczby młodzieży. Jedynie w nielicznych przypadkach poziom opieki zdrowotnej można ocenić, jako wyższy od przeciętnego w szkołach publicznych (*szczególty str. 38*).

2.12. Łączna kwota, ujawnionych w wyniku kontroli, uszczupień finansowych wyniosła **8.484,8 tys. zł**. W porównaniu z nakładami UKFiT, przeznaczonymi w latach 1994-1998 na finansowanie szkół publicznych i niepublicznych, stanowiło to 13,9%.

Na kwotę tę składają się: dofinansowanie dla Niepublicznej SMS w Piłce Nożnej we Wrocławiu (3.200 tys. zł), zaliczka udzielona przez UKFiT PZPN w 1998 r. - 1.670 tys. zł, dofinansowanie nieistniejących faktycznie szkół niepublicznych, m.in. w tenisie stołowym i szachach oraz internatach sportowych - łącznie 3.283,7 tys. zł, tzw. koszty obsługi szkół niepublicznych - 466 tys. zł (*szczególty str. 37*).

3. Uwagi i wnioski

3.1. O charakterze legislacyjnym

Za celowe należy uznać podjęcie działań legislacyjnych, dotyczących:

- **określenie przez Ministra Finansów, w porozumieniu z Prezesem UKFiT, szczególnych zasad dofinansowywania zadań, związanych z rozwojem sportu wśród dzieci i osób niepełnosprawnych, przez wprowadzenie do ustawy o grach losowych i zakładach wzajemnych upoważnienia do wydania przez Ministra Finansów rozporządzenia w tej sprawie,**⁴¹

⁴⁰ Do czasu zakończenia kontroli nie został wydany akt wykonawczy do art. 50 ust. 2 ustawy o kulturze fizycznej.

⁴¹ Do ustawy z dnia 29 lipca 1992 r. o grach losowych i zakładach wzajemnych (j. t. z 1998 r. Nr 102, poz. 650, Nr 145, poz. 946, Nr 146, poz. 952, Nr 155, poz. 1014 i Nr 160, poz. 1061), zwanej dalej również w skrócie „ustawą o grach losowych”.

- przyspieszeniem prac, związanych z przygotowaniem projektu rozporządzenia Rady Ministrów,⁴² określającego m.in. zakres i zasady sprawowania opieki medycznej nad osobami uczestniczącymi w zajęciach wychowania fizycznego i sportowych,
- znowelizowanie rozporządzeń Rady Ministrów⁴³ i Ministra Edukacji Narodowej,⁴⁴ przez ustalenie, iż mają one zastosowanie w niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego, utrzymywanych ze środków UKFiT.

3.2. Pozostałe wnioski

3.2.1. Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli niezbędne jest m.in. sukcesywne rozszerzanie kształcenia młodzieży uzdolnionej sportowo na wszystkie przewidziane formy,⁴⁵ tj. na szkoły i klasy z rozszerzonym programem wychowania fizycznego, szkoły i klasy sportowe oraz szkoły mistrzostwa sportowego, z rozważeniem możliwości wdrożenia zasady, że naukę w szkole mistrzostwa sportowego powinna poprzedzać nauka w szkole lub klasie sportowej.

3.2.2. Za celowe należy także uznać podjęcie przez Prezesa UKFiT działań usprawniających i dyscyplinujących funkcjonowanie oraz finansowanie szkół mistrzostwa sportowego, w tym:

- egzekwowania obowiązujących zasad działania klas i szkół sportowych,⁴⁶
- określenia⁴⁷ m.in. zakresu finansowania określonych wydatków, wymaganego udziału dochodów własnych niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego lub zasad współfinansowania tych szkół przez kluby i związki sportowe, rodziców lub opiekunów uczniów oraz sposobu rozliczania transferów,
- wdrożenia zasady, że utworzenie nowej niepublicznej szkoły mistrzostwa sportowego może nastąpić wyłącznie po wcześniejszym stwierdzeniu spełnienia wszystkich warunków określonych w obowiązujących przepisach⁴⁸ oraz zapewnieniu niezbędnych obiektów, urządzeń itp.⁴⁹

II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

1. Charakterystyka stanu prawnego w zakresie kontrolowanej działalności

⁴² Tj. aktu wykonawczego, o którym mowa w art. 50 ust. 2 ustawy z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej.

⁴³ Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 1993 r. w sprawie warunków, form, trybu przyznawania i wypłacania oraz wysokości pomocy materialnej dla uczniów (Dz. U. Nr 74, poz. 350; z 1997 r. Nr 51, poz. 326 i z 1998 r. Nr 98, poz. 613), zwanego dalej również „rozporządzeniem w sprawie pomocy materialnej”.

⁴⁴ Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 sierpnia 1992 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny w szkołach i placówkach publicznych (Dz. U. Nr 65, poz. 331 i z 1996 r. Nr 119, poz. 562).

⁴⁵ Jakie przewiduje ustawa z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej.

⁴⁶ Określonych w zarządzeniu w sprawie klas i szkół sportowych lub rozważenie celowości nowelizacji przepisów tego zarządzenia.

⁴⁷ Przez Prezesa UKFiT.

⁴⁸ Określonych w zarządzeniu w sprawie klas i szkół sportowych.

⁴⁹ W trybie i według zasad określonych w ustawie z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych.

1.1. Młodzież o szczególnych uzdolnieniach sportowych oraz odpowiednich warunkach zdrowotnych może być kształcona w klasach i szkołach sportowych oraz szkołach mistrzostwa sportowego.⁵⁰

W celu kształcenia młodzieży o szczególnych uzdolnieniach sportowych oraz odpowiednich warunkach zdrowotnych, mogą być tworzone szkoły i klasy z rozszerzonym programem wychowania fizycznego, szkoły i klasy sportowe albo szkoły mistrzostwa sportowego.⁵¹

Postanowienia te są zbieżne z przepisami ustawy o systemie oświaty. Zgodnie z tymi przepisami, system oświaty obejmuje m.in. szkoły sportowe i mistrzostwa sportowe. Minister Edukacji Narodowej został zobowiązany do określenia, w porozumieniu z Prezesem Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki, zasad działania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego.⁵² Zasady te zostały określone.⁵³

1.2. Ustawa o systemie oświaty,⁵⁴ w zakresie dotyczącym szkół mistrzostwa sportowego, w brzmieniu obowiązującym w okresie kontroli, stanowiła m.in., że:

- *System oświaty obejmuje szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, w tym sportowe i mistrzostwa sportowego,*⁵⁵
- *szkoła może być szkołą publiczną albo niepubliczną, w tym niepubliczną o uprawnieniach szkoły publicznej,*⁵⁶
- *szkoła może być zakładana i prowadzona przez ministra lub inny organ administracji rządowej, gminę lub związek komunalny, inną osobę prawną albo osobę fizyczną; osoby prawne i fizyczne mogą zakładać szkoły niepubliczne po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez właściwego kuratora oświaty,*⁵⁷
- *szkoły niepubliczne (podstawowe i ponadpodstawowe o uprawnieniach szkoły publicznej) otrzymują dotacje odpowiednio z budżetu gminy lub budżetu państwa,*⁵⁸
- *szkoły niepubliczne nie posiadające uprawnień szkoły publicznej mogą otrzymywać dotacje z budżetu państwa.*⁵⁹

Z dniem 1 stycznia 1999 r. wprowadzono zmiany w ustawie o systemie oświaty, zaś w dniu 1 września 1999 r. wejdzie w życie ustawa z dnia 8 stycznia 1999 r. - Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, wprowadzające m.in. 6-letnie szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne.

1.2.1. Zarządzenie Ministra Edukacji Narodowej,⁶⁰ które weszło w życie z dniem 19 marca 1997 r. i dotyczy zarówno szkół publicznych, jak i niepublicznych, stanowi, co następuje:

⁵⁰ Por. art. 8 obowiązującej do dnia 6 kwietnia 1996 r. ustawy z dnia 3 lipca 1984 r. o kulturze fizycznej (Dz. U. Nr 34, poz. 181 ze zm.).

⁵¹ Por. art. 20 aktualnie obowiązującej ustawy o kulturze fizycznej.

⁵² Por. art. 9 ust. 5 ustawy o systemie oświaty.

⁵³ Por. zarządzenie w sprawie klas i szkół sportowych.

⁵⁴ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

⁵⁵ Tamże - art. 2 pkt 2.

⁵⁶ Tamże - art. 7 ust. 3 i art. 8.

⁵⁷ Tamże - art. 5 ust. 2 i art. 82 ust. 1.

⁵⁸ Tamże - art. 90 ust. 1 i 2.

⁵⁹ Tamże - art. 90 ust. 6.

⁶⁰ Zarządzenie w sprawie klas i szkół sportowych.

- szkoły mistrzostwa sportowego kształcą młodzież o szczególnych uzdolnieniach sportowych,⁶¹
- szkołą mistrzostwa sportowego, realizującą program szkoły podstawowej lub ponadpodstawowej, jest szkoła, która prowadzi ciąg minimum trzech klas mistrzostwa sportowego,⁶²
- utworzenie szkoły mistrzostwa sportowego wymaga zgody organu prowadzącego szkołę, a warunkiem jej utworzenia jest posiadanie odpowiednich dla danej dyscypliny sportu obiektów i urządzeń sportowych,⁶³
- zajęcia sportowe w szkole mistrzostwa sportowego prowadzone są według programów szkolenia sportowego, które mogą być realizowane - na podstawie pisemnego porozumienia - we współpracy z klubem sportowym, właściwym polskim związkiem sportowym oraz szkołą wyższą prowadzącą studia na kierunku wychowania fizycznego,⁶⁴
- obowiązkowy tygodniowy wymiar zajęć sportowych w szkołach mistrzostwa sportowego wynosi od 16 do 36 godzin,⁶⁵
- szkoła mistrzostwa sportowego realizuje program szkolenia sportowego równoległe z programem kształcenia, a w ramach programu szkolenia sportowego organizuje dla uczniów letnie i zimowe obozy szkoleniowo-sportowe,⁶⁶
- kandydaci do klasy mistrzostwa sportowego powinni posiadać bardzo dobry stan zdrowia (potwierdzony zaświadczeniem lekarskim z przychodni sportowo-lekarskiej), zaliczenie określonych prób sprawności fizycznej, minimum III klasę sportową oraz pisemną zgodę rodziców,⁶⁷
- liczba uczniów w klasie mistrzostwa sportowego i w grupie ćwiczeniowej na zajęciach sportowych jest uzależniona od możliwości zebrania uczniów o tym samym poziomie sportowym,⁶⁸
- obowiązkiem szkoły mistrzostwa sportowego jest stworzenie uczniom warunków umożliwiających godzenie zajęć sportowych z nauką poprzez odpowiednią organizację zajęć dydaktycznych,⁶⁹
- szkoła mistrzostwa sportowego powinna zapewnić higieniczne i bezpieczne warunki odbywania zajęć sportowych, a uczniom uczącym się poza miejscem stałego zamieszkania, szkoła powinna zapewnić zakwaterowanie w internacie lub bursie oraz całodienne wyżywienie; uczniom miejscowym - jeden pełnowartościowy posiłek dziennie,⁷⁰
- zasady odpłatności uczniów za zakwaterowanie i wyżywienie określają odrębne przepisy,⁷¹
- zajęcia sportowe w szkole mistrzostwa sportowego mogą prowadzić osoby posiadające określone wykształcenie i uprawnienia; zasady sprawowania opieki medycznej nad uczniami tego rodzaju szkół określają odrębne przepisy.⁷²

1.2.2. Przepisy rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie pomocy materialnej⁷³ stanowią m.in., że:

⁶¹ Tamże - § 1.

⁶² Tamże - § 2 ust. 5.

⁶³ Tamże - § 3.

⁶⁴ Tamże - § 4.

⁶⁵ Tamże - § 5 ust. 1 pkt 2.

⁶⁶ Tamże - § 7.

⁶⁷ Tamże - § 8.

⁶⁸ Tamże - § 9 ust. 5.

⁶⁹ Tamże - § 10.

⁷⁰ Tamże - § 11.

⁷¹ Tamże - § 11 ust. 2.

⁷² Tamże - § 13 i 14.

⁷³ Por. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 1993 r. w sprawie warunków, form, trybu przyznawania i wypłacania oraz wysokości pomocy materialnej dla uczniów. Zgodnie z § 14 tego

- jedną z form pomocy materialnej świadczonej uczniom - poza różnymi formami stypendiów - jest zakwaterowanie w internacie lub bursie oraz korzystanie z posiłków w stołówce szkoły, internatu lub bursy albo refundowanie opłat ponoszonych w innej stołówce,⁷⁴
- opłata wnoszona przez ucznia za zakwaterowanie nie może być wyższa niż 50% kosztu utrzymania miejsca (bez kosztów wynagrodzeń pracowników i pochodnych od tych wynagrodzeń),⁷⁵
- wysokość opłaty ustala dyrektor szkoły lub bursy, który - ze względu na trudną sytuację materialną ucznia - może zwolnić go w całości lub w części z opłaty,⁷⁶
- opłata wnoszona przez ucznia za posiłki równa jest wysokości kosztów surowca przeznaczonego na wyżywienie, ustalanych przez dyrektora szkoły lub bursy,⁷⁷
- uczeń wymagający szczególnej opieki w zakresie żywienia może być całkowicie lub częściowo (od 30% do 80% opłaty) zwolniony z opłaty,⁷⁸
- szkoły niepubliczne mogą przyznawać pomoc materialną uczniom na zasadach określonych w rozporządzeniu, w ramach posiadanych środków finansowych,⁷⁹
- uczniowie mogą otrzymywać również pomoc materialną od podmiotów nie będących organem prowadzącym szkołę, w tym ze środków nie pochodzących z budżetu gminy lub budżetu państwa.⁸⁰

1.2.3. Zasady sprawowania opieki medycznej nad uczniami określone zostały przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej.⁸¹ Rozporządzenie w tej sprawie zostało jednak uchylone.⁸² W związku z tym, że dotychczas nie wydano aktu wykonawczego do ustawy o kulturze fizycznej,⁸³ od blisko 3 lat brak jest przepisów, regulujących zakres i zasady sprawowania opieki medycznej nad osobami uczestniczącymi w zajęciach wychowania fizycznego i sportowych.

1.2.4. Osoby prawne i fizyczne, prowadzące działalność w sferze kultury fizycznej, "zapewniają bezpieczne i higieniczne warunki uprawiania sportu, rekreacji ruchowej i zajęć rehabilitacyjnych ich uczestnikom".⁸⁴

Określone zostały także⁸⁵ warunki bezpieczeństwa dotyczące wychowania fizycznego, sportu i turystyki, w tym m.in.: liczebność grup na obozach stałych specjalistycznych -

rozporządzenia szkoły niepubliczne mogą przyznawać pomoc materialną według zasad określonych w rozporządzeniu.

⁷⁴ Tamże - § 1 ust. 1.

⁷⁵ Tamże - § 6 ust. 1.

⁷⁶ Tamże - § 6 ust. 2.

⁷⁷ Tamże - § 7 ust. 1.

⁷⁸ Tamże - § 7 ust. 2.

⁷⁹ Tamże - § 14.

⁸⁰ Tamże - § 15.

⁸¹ Por. rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 5 listopada 1992 r. w sprawie zakresu, organizacji oraz form opieki zdrowotnej nad uczniami (Dz. U. Nr 87, poz. 441 i z 1996 r. Nr 4, poz. 31). § 9 rozporządzenia stanowi, iż opiekę medyczną nad osobami uczestniczącymi w zajęciach wychowania fizycznego, uczniami klas sportowych i szkół mistrzostwa sportowego regulują odrębne przepisy. Zakres opieki zdrowotnej, o którym mowa wyżej, określony został w rozporządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 21 sierpnia 1986 r. w sprawie zakresu, zasad i trybu sprawowania opieki medycznej nad osobami uczestniczącymi w zajęciach wychowania fizycznego oraz nad uczniami klas sportowych, szkół sportowych i szkół mistrzostwa sportowego (Dz. U. Nr 33, poz. 169).

⁸² Rozporządzenie wydane zostało na podstawie art. 11 ustawy z dnia 3 lipca 1984 r. o kulturze fizycznej, uchylonej ustawą z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej.

⁸³ Por. art. 50 ust. 2 ustawy o kulturze fizycznej.

⁸⁴ Tamże - art. 50 ust. 1.

szkoleniowych (20 uczestników na 1 wychowawcę - trenera), zasady posiadania, używania i przechowywania broni i amunicji sportowej, zasady wydawania uczniom sprzętu, którego użycie może stwarzać zagrożenie dla życia i zdrowia (łuk, szpada, sportowa broń strzelecka itp.). Należy nadmienić, iż wspomniane warunki bezpieczeństwa dotyczą szkół publicznych.

1.3. W 1994 r. ustanowione zostały 20% dopłaty do stawek w grach liczbowych, prowadzonych przez P.P. "Totalizator Sportowy".⁸⁶

Wpływy uzyskane z ww. dopłat przekazywane są⁸⁷ na rachunek UKFiT, z przeznaczeniem na modernizację, remonty i dofinansowanie inwestycji obiektów sportowych oraz rozwijanie sportu wśród dzieci, młodzieży i niepełnosprawnych.⁸⁸

Nie zostały jednak określone zasady i tryb gospodarowania środkami finansowymi pochodzącymi z dopłat. Do środków tych nie miały zastosowania inne przepisy, niż wynikające bezpośrednio z ustawy.⁸⁹

W 1996 r. dokonano nowelizacji ustawy o grach losowych i zakładach wzajemnych,⁹⁰ m.in. w rozdziale dotyczącym dopłat do stawek w grach liczbowych.

Zmiany polegały na: ustanowieniu 20% dopłat do stawek w grach liczbowych stanowiących monopol państwa, ustaleniu iż gospodarka środkami finansowymi pochodzącymi z dopłat jest prowadzona przez Prezesa UKFiT w formie środków specjalnych,⁹¹ upoważnieniu Ministra Finansów do określenia, w drodze rozporządzenia, w porozumieniu z Prezesem UKFiT, szczegółowych zasad dofinansowywania inwestycji.⁹²

1.3.1. Prezes UKFiT określił⁹³, w marcu 1995 r., "Założenia programowe realizacji zadań przy wykorzystaniu środków finansowych pochodzących z dopłat do stawek w grach liczbowych prowadzonych przez P.P. "Totalizator Sportowy".⁹⁴

W założeniach tych ustalono, że na zadania związane z rozwojem sportu wśród dzieci i młodzieży przeznaczają się 25% wpływów z dopłat z przeznaczeniem m.in. na: wspomaganie niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego i internatów sportowych, powołanie przez polskie związki sportowe kilkunastu niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego w podstawowych grach oraz popularnych dyscyplinach indywidualnych.

Przy finansowaniu celów, o których mowa wyżej, w założeniach przyjęto ogólną zasadę współfinansowania zadań ze środków pochodzących z budżetów wojewodów i samorządów.

⁸⁵ Por. akt wykonawczy do ustawy o systemie oświaty - rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 sierpnia 1992 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny w szkołach i placówkach publicznych (Dz. U. Nr 65, poz. 331 i z 1996 r. Nr 119, poz. 562).

⁸⁶ Por. art. 47^a ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o zmianie ustawy o grach losowych i zakładach wzajemnych (Dz. U. Nr 98, poz. 472). Ustawa weszła w życie z dniem 1 listopada 1994 r.

⁸⁷ Tamże - art. 47^b ust. 1.

⁸⁸ Tamże - art. 47^b ust. 2.

⁸⁹ Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o zmianie ustawy o grach losowych i zakładach wzajemnych.

⁹⁰ Ustawa z dnia 12 września 1996 r. o zmianie ustawy o grach losowych i zakładach wzajemnych oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 132, poz. 621) - weszła w życie z dniem 1 stycznia 1997 r.

⁹¹ Tj. w formie określonej w art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 5 stycznia 1991 r. Prawo budżetowe (j. t. z 1993 r. Nr 72, poz. 344 ze zm.).

⁹² Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 kwietnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad dofinansowywania inwestycji sportowych ze środków pochodzących z dopłat do stawek w grach liczbowych, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków i ich rozliczania (Dz. U. Nr 46, poz. 293 i Nr 95, poz. 583).

⁹³ W celu zapewnienia właściwych warunków do wdrożenia przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o zmianie ustawy o grach losowych i zakładach wzajemnych.

⁹⁴ Niepublikowane.

1.3.2. Prezes UKFiT podjął w styczniu 1997 r.⁹⁵ decyzję w sprawie utworzenia środków specjalnych UKFiT, zmienioną następnie kolejną decyzją z czerwca 1997 r.⁹⁶

W decyzji Prezes UKFiT postanowił m.in., iż:

- *tworzy się z dniem 1 stycznia 1997 r. w UKFiT środki specjalne, których źródłem przychodów są wpływy z 20% dopłat do stawek w grach liczbowych stanowiących monopol państwa,*
- *gospodarka finansowa środkami specjalnymi UKFiT jest prowadzona zgodnie z zasadami określonymi dla środków specjalnych,⁹⁷*
- *środki specjalne UKFiT przeznaczone są m.in. na finansowanie rozwoju sportu wśród dzieci i młodzieży.*

W załączniku nr 1 do decyzji określono zasady i tryb gospodarowania środkami przeznaczonymi na rozwój sportu wśród dzieci i młodzieży.

W zasadach - w części dotyczącej przedsięwzięć realizowanych w ramach programu szkolenia młodzieży uzdolnionej sportowo - ustalono, że:

- *mogą być dofinansowywane w części lub finansowane w całości m.in.: realizacja szkolenia sportowego w publicznych szkołach mistrzostwa sportowego (zakup sprzętu sportowego i szkoleniowego, który przekazywany jest szkole na własność); utrzymanie i działalność szkół niepublicznych (zakupione dla potrzeb szkoły środki trwałe i składniki wyposażenia - użyte szkole - są własnością związku sportowego),*
- *polskie związki sportowe zamierzające realizować przedsięwzięcia, dotyczące publicznych i niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego, składają w UKFiT udokumentowany wniosek,*
- *podstawę do uruchomienia środków UKFiT, przeznaczonych dla szkół mistrzostwa sportowego, stanowi umowa zawarta pomiędzy UKFiT a polskim związkiem sportowym, po rozpatrzeniu wniosku i przeprowadzeniu negocjacji,*
- *umowę na prowadzenie przez polski związek sportowy niepublicznej szkoły mistrzostwa sportowego można zawrzeć na czas nieoznaczony z możliwością jej rozwiązania za 6-miesięcznym wypowiedzeniem; środki finansowe przekazywane są corocznie na podstawie aneksu do umowy,*
- *polski związek sportowy realizuje przedsięwzięcie własnymi siłami lub przy pomocy wewnętrznych jednostek organizacyjnych; w umowie może być określony zakres i wysokość kosztów pośrednich niezbędnych do realizacji przedsięwzięcia (zadania) z wyłączeniem kosztów prowadzenia niepublicznej szkoły mistrzostwa sportowego.*

Z dniem utworzenia środków specjalnych UKFiT miały do nich zastosowanie przepisy Prawa budżetowego oraz przepisy innych ustaw.⁹⁸

1.4. Stosownie do postanowień Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,⁹⁹ „środki finansowe na cele publiczne są gromadzone i wydatkowane w sposób określony w ustawie”. Z przedstawionej charakterystyki stanu prawnego w zakresie wydatkowania

⁹⁵ Na podstawie ustawy z dnia 12 września 1996 r. o zmianie ustawy o grach losowych i zakładach wzajemnych oraz o zmianie innych ustaw.

⁹⁶ Decyzję nr 1 z dnia 12 stycznia 1997 r. w sprawie utworzenia środków specjalnych UKFiT, zmienioną następnie decyzją nr 30 z dnia 12 czerwca 1997 r. (niepublikowane).

⁹⁷ Por. rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 8 maja 1991 r. w sprawie środków specjalnych jednostek budżetowych (Dz. U. Nr 42, poz. 184; z 1993 r. Nr 38, poz. 166 i z 1997 r. Nr 34, poz. 208). W ustawie o finansach publicznych nie przewiduje się wydania przepisów szczegółowych o środkach specjalnych.

⁹⁸ Np. ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych oraz ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.

⁹⁹ Por. art. 216 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483).

środków finansowych przeznaczonych na działalność szkół mistrzostwa sportowego wynika, że nie spełnia ona warunków określonych w Konstytucji.

2. Istotne ustalenia kontroli

2.1. Działania na rzecz sportowego kształcenia młodzieży

W latach 1993-1994, z inicjatywy UKFiT, zostały podjęte działania na rzecz zapewnienia warunków, m.in. dla rozwoju sportu wśród dzieci i młodzieży. W ich wyniku opracowano założenia kształcenia młodzieży uzdolnionej sportowo¹⁰⁰. Przyjęte rozwiązania prawne umożliwiły finansowe i organizacyjne zapewnienie ich realizacji.

Wprowadzone zostały¹⁰¹ dopłaty do stawek w grach liczbowych, w wyniku czego pozyskano środki, m.in. na rozwój sportu wśród dzieci i młodzieży. W założeniach programowych UKFiT wykorzystania wpływów pochodzących z ww. dopłat wskazano, iż ich część przeznaczona zostanie na działalność publicznych i niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego.

Minister Edukacji Narodowej został upoważniony do uregulowania, w porozumieniu z Prezesem UKFiT, szczegółowych zasad działania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego.¹⁰²

Ustalono ponadto,¹⁰³ iż jedną z form kształcenia młodzieży uzdolnionej sportowo - obok istniejących wcześniej szkół i klas sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego - są szkoły i klasy z rozszerzonym programem wychowania fizycznego.

Stwierdzono, że Ministerstwo Edukacji Narodowej nie prowadziło analiz sytuacji finansowej szkolnictwa sportowego, również w zakresie udzielanych¹⁰⁴ dotacji budżetowych dla niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego. Ministerstwo nie posiadało również szczegółowych danych o zakresie i skali kształcenia młodzieży w klasach i szkołach sportowych.

Przeprowadzane przez MEN - w latach wcześniejszych, a następnie zaniechane w 1998 r. - wizytacje w kuratoriach oświaty nie obejmowały problematyki szkolnictwa sportowego.

Minister Edukacji Narodowej dopiero w lutym 1997 r. wydał, w porozumieniu z Prezesem UKFiT, zarządzenie w sprawie zasad działania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego.¹⁰⁵ Do czasu wydania wspomnianego zarządzenia - brak było przepisów określających zasady i tryb funkcjonowania tego typu szkół, w tym również zasady i tryb rekrutacji uczniów do tych szkół.

MEN w latach 1996-1998, w ustalanych algorytmach rozdziału między gminy subwencji na zadania oświatowe,¹⁰⁶ uwzględniło tzw. mnożnik uzupełniający dla szkół sportowych i szkół mistrzostwa sportowego.

¹⁰⁰ Por. art. 20 ustawy o kulturze fizycznej.

¹⁰¹ Na mocy ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o zmianie ustawy o grach losowych i zakładach wzajemnych.

¹⁰² Por. art. 9 ust. 5 ustawy z dnia 21 lipca 1995 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 101, poz. 504).

¹⁰³ Por. ustawę z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej.

¹⁰⁴ Na podstawie art. 90 ustawy o systemie oświaty.

¹⁰⁵ Zarządzenie z dnia 12 lutego 1997 r. (M. P. Nr 13, poz. 107).

¹⁰⁶ Por. art. 12a ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o finansowaniu gmin (Dz. U. z 1998 r. Nr 30, poz. 164 i Nr 98, poz. 611).

W wyniku kontroli przeprowadzonej w UKFiT stwierdzono, iż po zapewnieniu dodatkowych środków finansowych na rozwój sportu wśród dzieci i młodzieży podjęto działania, zmierzające do ich zagospodarowania. W założeniach programowych UKFiT z 1995 r.¹⁰⁷ określono jednak tylko ramowe kierunki działania, obejmujące wspomaganie (dofinansowywanie) publicznych szkół mistrzostwa sportowego oraz tworzenie i utrzymywanie niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego. W ustalonych w 1997 r.¹⁰⁸ zasadach gospodarowania środkami finansowymi na ten cel przewidziano jedynie, że może być dofinansowywane w części lub finansowane w całości szkolenie sportowe w publicznych szkołach mistrzostwa sportowego oraz utrzymanie i działalność szkół niepublicznych.

W warunkach nieokreślenia w ustawie o grach losowych prawnego charakteru środków finansowych pochodzących z dopłat,¹⁰⁹ brak było niezbędnych unormowań prawnych, dotyczących zasad finansowania (dofinansowania) szkół mistrzostwa sportowego, w tym m.in. unormowań dotyczących czesnego oraz odpłatności za zakwaterowanie i wyżywienie.

UKFiT - do czasu zakończenia kontroli - nie zrealizował wniosków pokontrolnych NIK, w zakresie dotyczącym określenia szczegółowych zasad finansowania szkół mistrzostwa sportowego.

Wnioski, o których mowa wyżej, przedstawione zostały Prezesowi UKFiT po przeprowadzonej w 1996 r. kontroli gospodarowania przez Urząd środkami finansowymi z dopłat do stawek w grach liczbowych prowadzonych przez P.P. „Totalizator Sportowy”¹¹⁰ oraz po kontroli wykonania w 1997 r. części 45 budżetu państwa.¹¹¹

UKFiT, podobnie jak MEN, nie dysponował szczegółowymi danymi o zakresie i skali kształcenia młodzieży w systemie szkół i klas sportowych, w tym w szkołach z rozszerzonym programem wychowania fizycznego. Brak było zatem kompleksowego programu kształcenia młodzieży uzdolnionej sportowo, we wszystkich formach określonych w ustawie o kulturze fizycznej. Brak było również - poza ogólnym założeniem z marca 1995 r. powoływania niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego w podstawowych grach oraz popularnych dyscyplinach indywidualnych - docelowego programu rozwoju szkół mistrzostwa sportowego, w tym preferencyjnego wspierania określonych dyscyplin sportu.

Z ustaleń kontroli wynika, że nieprawidłowościom w działalności szkół mistrzostwa sportowego sprzyjało niewydanie aktu wykonawczego,¹¹² a następnie nieprzestrzeganie zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej,¹¹³ jak również nieokreślenia szczegółowych zasad tworzenia i finansowania szkół mistrzostwa

¹⁰⁷ Z marca 1995 r. (niepublikowane).

¹⁰⁸ Z czerwca 1997 r. (niepublikowane).

¹⁰⁹ Do stawek w grach liczbowych ustanowionych ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r.

¹¹⁰ Por. Informację NIK o wynikach kontroli gospodarowania przez UKFiT środkami finansowymi pochodzącymi z dopłat do stawek w grach liczbowych prowadzonych przez P.P. „Totalizator Sportowy”, Warszawa kwiecień 1997 r.

¹¹¹ Wystąpienie pokontrolne NIK Nr DZiKF-41003-1-98 z dnia 27 kwietnia 1998 r.

¹¹² O którym mowa w art. 9 ust. 5 ustawy o systemie oświaty.

¹¹³ Wydanego na podstawie art. 9 ust. 5 ustawy jak wyżej.

sportowego. Nieokreślenie zasad finansowania szkół mistrzostwa sportowego nie sprzyjało z kolei racjonalnemu gospodarowaniu środkami finansowymi UKFiT.

2.2. Szkoły mistrzostwa sportowego

W latach 1994-1998 liczba szkół mistrzostwa sportowego zwiększyła się z 15 do 49, a liczba uczniów z ok. 900 do 2.100. Nakłady finansowe na działalność tych szkół zwiększyły się natomiast z ok. 30 tys. zł do ok. 24.000 tys. zł, a w odniesieniu do niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego - do ponad 18,5 mln zł.

Łącznie w latach 1995-1998 na utrzymanie i działalność szkół mistrzostwa sportowego wydatkowano, ze środków UKFiT, 61.061 tys. zł, a przeciętne dofinansowanie w przeliczeniu na jednego ucznia wyniosło 8.710 zł, z tego w szkołach publicznych - 3.938 zł i szkołach niepublicznych - 19.712 zł.

Dofinansowanie, o którym wyżej mowa, było wielokrotnie wyższe, aniżeli w resorcie edukacji narodowej. Według szacunku¹¹⁴ NIK, przeciętne wydatki z budżetu państwa (dział: 79 Oświata i wychowanie, rozdział 7921 - Licea ogólnokształcące), przypadające na jednego ucznia, wyniosły w 1997 r. - 1.697 zł, zaś w 1998 r. - 1.975 zł.

Okolo 10-krotnie wyższy poziom kosztów utrzymania niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego, w stosunku do szkół resortu edukacji narodowej, wynikał w szczególności z finansowania w szkołach niepublicznych: pełnych kosztów¹¹⁵ wynajmu obiektów i urządzeń dydaktycznych, sportowych, magazynowych oraz związanych z zakwaterowaniem. Również z finansowania - w całości lub w znacznym zakresie - m.in. kosztów zakwaterowania, wyżywienia, zgrupowań sportowych, udziału uczniów w imprezach i rozgrywkach sportowych, odżywek, opieki medycznej, badań lekarskich i odnowy biologicznej. Także ze znacznie wyższych kosztów, związanych z zakupem i eksploatacją sprzętu i urządzeń sportowych oraz ubiorów sportowych oraz odpowiednio wyższych kosztów administracyjnych (w stosunku do reguły niewielkiej liczby uczniów w szkołach) oraz m.in. tzw. kosztów obsługi polskich związków sportowych.

Ze szczegółowych ustaleń kontroli wynika, że w latach 1995-1998:

- *liczba szkół mistrzostwa zwiększyła się o 23, tj. o 88%, w tym szkół niepublicznych o 13, tj. o 144%,*
- *liczba uczniów zwiększyła się o 67%, a w niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego uległa potrojeniu (wzrost z 243 do 780 osób),*
- *środki finansowe UKFiT, przeznaczone na działalność szkół mistrzostwa sportowego, zwiększyły się 4-krotnie, a w szkołach niepublicznych 6,5-krotnie (z 2,9 mln zł do 18,5 mln zł),*
- *przeciętne dofinansowanie UKFiT na 1 ucznia zwiększyło się 2,5-krotnie i w 1998 r. wyniosło: w szkołach publicznych - 4,2 tys. zł, w szkołach niepublicznych - 23,7 tys. zł,*

¹¹⁴ Szacunku dokonano na podstawie 2 informacji MEN o realizacji podstawowych zadań oraz budżetu w 1997 r. i w 1998 r. w zakresie oświaty i wychowania oraz szkolnictwa wyższego, Warszawa maj 1998 r. i maj 1999 r.

¹¹⁵ Koszty te w zasadzie nie występują w szkołach resortu edukacji narodowej; w szkołach tych - według danych szacunkowych NIK - około 70% wydatków przypada na wynagrodzenia wraz ze składnikami pochodnymi od wynagrodzeń.

- przeciętne dofinansowanie w niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego było od 4 do 6 krotnie wyższe, niż w szkołach publicznych.

Struktura kształcenia młodzieży w szkołach mistrzostwa sportowego w latach 1995-1997,¹¹⁶ według uprawianych dyscyplin sportowych, była następująca:

- do najliczniej uprawianych dyscyplin sportowych należały: lekka atletyka (14,3%), piłka nożna (12%), pływanie (10,2%), narciarstwo (8%),
- największy wzrost liczby kształcanej młodzieży (ponad 5-krotny) dotyczył piłki nożnej.

Wyniki analizy rozdysponowanej dotacji UKFiT, przeznaczonej w 1998 r. dla skontrolowanych polskich związków sportowych, wskazują m.in. że na działalność szkół mistrzostwa sportowego we wszystkich dyscyplinach zespołowych, Urząd w 1998 r. przeznaczył 13,6 mln zł, czyli 74,5% nakładów na szkoły mistrzostwa sportowego.

Szkoleniem objętych było prawie 600 uczniów, co stanowiło około 49% ogólnej liczby młodzieży kształcanej w tych szkołach.

Szczegółowe dane o liczbie szkół, uczniów, strukturze kształcenia, wysokości dotacji dla szkół mistrzostwa sportowego przedstawione zostały w tabelach Nr 1-3, stanowiących zał. Nr 2-3 do Informacji.

Kształceniem w szkołach mistrzostwa sportowego objęci byli głównie uczniowie szkół ponadpodstawowych, a więc w wieku 14 lat i więcej. Udział uczniów szkół podstawowych (od klasy 3 do 8) wynosił 125 osób, co stanowiło 6,4% ogólnej liczby młodzieży kształcanej w szkołach mistrzostwa sportowego.

2.2.1. Prawna podstawa działania szkół

Skontrolowane publiczne szkoły mistrzostwa¹¹⁷ utworzone zostały na podstawie i zgodnie z ustawą o systemie oświaty, odpowiednio przez gminy lub kuratorów oświaty.¹¹⁸

Z ustaleń kontroli wynika jednak, że - na wniosek polskich związków sportowych - UKFiT uznał za publiczne szkoły mistrzostwa sportowego i dofinansowywał 2 jednostki, które nie spełniały warunków dla tego rodzaju szkół.¹¹⁹

Dotyczyło to:

- **Internatu Narciarskiego w Bielsku-Białej.** Został utworzony w 1982 r. - w wyniku porozumienia kilku jednostek organizacyjnych szczebla wojewódzkiego. Brak było jakiegokolwiek dokumentu, określającego status prawny tej jednostki. Część uczniów - narciarzy "internatu" jedynie mieszkało w bursie Liceum Ogólnokształcącego nr 5 w Bielsku-Białej. Szkolenie (27 osób) prowadzone było przez Polski Związek Narciarski i Beskidzki Okręgowy Związek Narciarski. Na utrzymanie Internatu - w okresie objętym kontrolą - UKFiT przeznaczył 483,1 tys. zł.
- **Internatu Sportowego Międzyszkolnego ośrodka Mistrzostwa Sportowego w Drzonkowie.** Internat (wcześniej zwany ośrodkiem) utworzony został w 1984 r., jako jednostka podległa Kuratorium Oświaty. Od chwili utworzenia podlegał wielokrotnym reorganizacjom. W czasie kontroli był zaewidencjonowany jako niepubliczna placówka opiekuńczo-wychowawcza **Klubu Sportowego "Gaz Polski" w Drzonkowie**. W „internacie” szkolona była młodzież w sekcjach: jeździeckiej (6 osób), pięcioboju nowoczesnego (14 osób) i tenisa stołowego (9 osób). Ze

¹¹⁶ Brak danych za 1998 r.

¹¹⁷ Por. dane, dotyczące 9 szkół wyszczególnionych w pkt 4 zał. nr 4 do Informacji.

¹¹⁸ Od dnia 1 stycznia 1999 r. zakładanie i prowadzenie publicznych szkół sportowych i szkół mistrzostwa sportowego należy do zadań własnych powiatu - por. art. 5 ust. 5a ustawy o systemie oświaty.

¹¹⁹ Określonych w ustawie o systemie oświaty.

środków UKFiT na dofinansowanie szkolenia prowadzonego przez „Internat” przeznaczono 728,6 tys. zł

Finansowanie wspomnianych „internatów” ze środków UKFiT, przeznaczonych dla szkół mistrzostwa sportowego, dokonywane było z naruszeniem przepisów prawa.

Objęte kontrolą niepubliczne szkoły mistrzostwa sportowego¹²⁰ zostały utworzone przez polskie związki sportowe, z wyjątkiem Szkoły Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Piłki Nożnej Liceum Ogólnokształcącego "Sport Contact" we Wrocławiu.¹²¹

Stwierdzono, że Szkoła Mistrzostwa Sportowego „Sport Contact” we Wrocławiu utworzona została z naruszeniem przepisów prawa.¹²² Wspomniana Szkoła utworzona została przez spółkę cywilną "Sport Contact". Mimo to UKFiT w 1995 r. rozpoczął jej finansowanie, za pośrednictwem Związku Stowarzyszeń Kultury Fizycznej - Makroregion Dolnośląski we Wrocławiu, z pominięciem Polskiego Związku Piłki Nożnej.¹²³ Na jej utrzymanie ze środków UKFiT przeznaczono 3.200 tys. zł.

Władze PZPN, po kontroli przeprowadzonej przez Komisję Rewizyjną Związku, podjęły w 1997 r. próbę unormowania statusu szkoły. Działania z udziałem właścicieli Szkoły i UKFiT nie doprowadziły jednak do wyeliminowania nieprawidłowości, w tym finansowania ze środków publicznych 100-osobowej prywatnej szkoły, bez ustalenia jakichkolwiek warunków.

Dofinansowywanie Niepublicznej Szkoły Mistrzostwa Sportowego „Sport Contact” we Wrocławiu było więc działaniem nielegalnym, a w swoich skutkach również i niegospodarnym.

Z ustaleń kontroli przeprowadzonych w niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego wynika, że 4 z nich (25%) nie spełniało warunków określonych dla tego rodzaju szkół.

Wykazane przez UKFiT oraz Polski Związek Tenisa Stołowego trzy Niepubliczne Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Tenisie Stołowym w Jastrzębiu Zdroju, Krakowie i Sopocie nie spełniały warunków dla tego rodzaju szkół.¹²⁴ Stwierdzono m.in., że: Polski Związek Tenisa Stołowego nie wystąpił do właściwego kuratora oświaty z wnioskiem o wpisanie niepublicznych szkół do ewidencji i nie podjął decyzji o ich założeniu. Tym samym Związek ten bezpodstawnie wykazywał istnienie 3 niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego, zaś "szkoły" te bezprawnie używały nazwy "Niepubliczna Szkoła Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Tenisa Stołowego".

Polski Związek Tenisa Stołowego zorganizował - w ramach wspomnianych „szkół” - szkolenie wyselekcjonowanej młodzieży w stacjonarnych ośrodkach szkoleniowych. Zaznaczyć należy, że ze środków UKFiT finansowane były wszystkie koszty utrzymania tych ośrodków, wraz z zakwaterowaniem i wyżywieniem oraz tzw. indywidualnym tokiem nauczania osób będących uczniami (głównie korepetycje). Na utrzymanie „szkół” UKFiT przeznaczył 1.225 tys. zł.

¹²⁰ Por. dane, dotyczące 16 szkół wyszczególnionych w pkt 5 zał. nr 4 do Informacji.

¹²¹ Zwanej dalej również Niepubliczną SMS „Sport Contact” we Wrocławiu.

¹²² Ustawy o systemie oświaty. W myśl art. 82 ust. 1 ustawy, niepubliczną szkołę mogą założyć osoby prawne i fizyczne. Szkoła Mistrzostwa Sportowego w piłce nożnej we Wrocławiu została natomiast założona w 1994 r. przez spółkę cywilną.

¹²³ PZPN uznał tę szkołę za jedną z niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego w piłce nożnej.

¹²⁴ Określonych w ustawie o systemie oświaty.

*Warunków ustanowionych dla szkoły niepublicznej nie spełniała także tzw. **Młodzieżowa Akademia Szachowa**, utworzona przez **Polski Związek Szachowy** i finansowana w całości ze środków UKFiT. W ramach Akademii prowadzone było cykliczne szkolenie, dla ok. 24 osób w wieku do 23 lat, w wynajmowanych ośrodkach w formie kilkudniowych zgrupowań. Szkolenie w całości finansowane było ze środków UKFiT, łącznie z kosztami przejazdu uczestników szkolenia. Zauważyć w związku z tym należy, że koszty przejazdu, według statutu Akademii, mieli pokrywać jej uczestnicy. Na utrzymanie Akademii UKFiT przeznaczył 578 tys. zł.*

Finansowanie przez UKFiT - ze środków przeznaczonych na działalność szkół mistrzostwa sportowego - niepublicznych szkół w tenisie stołowym i w szachach było więc działaniem nielegalnym.

Nadmienić należy, iż z ustawy o grach losowych wynika przeznaczenie środków specjalnych UKFiT, m.in. na rozwijanie sportu wśród dzieci i młodzieży oraz, że gospodarka tymi środkami powierzona została Prezesowi UKFiT. W związku z tym, że Prezes UKFiT postanowił,¹²⁵ iż środki te mogą być przeznaczone na dofinansowywanie w części lub finansowanie w całości szkolenia sportowego w publicznych szkołach mistrzostwa sportowego oraz utrzymanie i działalność niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego, dofinansowywanie (finansowanie) przez UKFiT innych jednostek, niż szkoły mistrzostwa sportowego, należało ocenić jako dokonane z naruszeniem prawa (nielegalne).

W czasie kontroli stwierdzono, iż niektóre polskie związki sportowe bezpodstawnie wykazywały istnienie publicznych lub niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego (dotyczyło to zwłaszcza Polskiego Związku Tenisa Stołowego), a UKFiT - bez sprawdzenia stanu faktycznego - w zawieranych umowach z polskimi związkami sportowymi zlecał, przekazywał i rozliczał środki finansowe przeznaczone dla szkół mistrzostwa sportowego, których nigdy nie utworzono i które nie spełniały warunków, określonych w ustawie o systemie oświaty.

Dla objętych kontrolą publicznych szkół mistrzostwa sportowego ustalone zostały statuty, z tym że tylko w przypadku 2 szkół w statutach tych określono szczegółowe warunki, związane z jej funkcjonowaniem. Istotnym jest, że w odniesieniu do 80% publicznych szkół mistrzostwa sportowego nie zostały określone m.in. zasady rekrutacji uczniów.

Skontrolowanym niepublicznym szkołom mistrzostwa sportowego¹²⁶ nadano statuty, w którym określono m.in. zasady przyjmowania do szkoły oraz sposób uzyskiwania środków na finansowanie jej działalności.

Zauważyć należy, że w statutach niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego w sposób zróżnicowany sformułowano niektóre istotne postanowienia, dotyczące zwłaszcza:

- warunków odbywania nauki: w przypadku 1/3 ogólnej liczby zbadanych statutow stwierdzono, iż nauka jest bezpłatna, natomiast w pozostałych 2/3, iż od uczniów lub ich rodziców pobierane będzie czesne,
- zakwaterowania i wyżywienia: w przypadku 2/3 zbadanych statutow stwierdzono, iż zakwaterowanie i wyżywienie uczniów jest bezpłatne.

¹²⁵ Por. zał. Nr 1 do decyzji nr 30 Prezesa UKFiT z dnia 12 czerwca 1997 r.

¹²⁶ Wyszczególnionym w pkt 5 załącznika Nr 4 do Informacji.

Przyczyną stwierdzonego zróżnicowania warunków odbywania nauki w niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego było, o czym wspomniano już wyżej, nieokreślenie przez UKFiT szczegółowych zasad finansowania tych szkół, a także niestosowanie rozporządzenia w sprawie pomocy materialnej dla uczniów.¹²⁷

2.2.2. Rekrutacja uczniów

Do czasu wejścia w życie zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej,¹²⁸ nie zostały określone zasady naboru uczniów do szkół mistrzostwa sportowego. W praktyce stosowane były zasady określone odpowiednio w statutach szkół, przez polskie związki sportowe lub przez dyrektora szkoły.

Stwierdzono, że w ani jednej spośród objętych kontrolą szkół mistrzostwa sportowego, z chwilą wejścia w życie wspomnianego zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej, nie dostosowano postanowień statutowych szkół do zasad naboru określonych w zarządzeniu, jak również nie stosowano w pełni zasad rekrutacji uczniów, określonych w zarządzeniu.

Zasad tych nie stosowano zwłaszcza w zakresie: potwierdzania bardzo dobrego stanu zdrowia zaświadczeniem lekarskim z przychodni sportowo-lekarskiej, zaliczenia, ustalonych przez szkolną komisję rekrutacyjno-kwalifikacyjną lub trenera (instruktora) prowadzącego zajęcia sportowe, prób sprawności fizycznej, posiadania co najmniej trzeciej klasy sportowej.

W Publicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego VII Liceum Ogólnokształcącego im. J. Słowackiego w Warszawie naboru uczniów dokonywano na zasadzie "akwizycji" prowadzonej przez trenerów. Do Szkoły tej (kształcącej uczniów uprawiających lekką atletykę) przyjmowani byli uczniowie posiadający IV i V klasę sportową lub nie posiadający w ogóle tej klasy.

Spośród 27 uczniów przyjętych do I klasy w 1997 r. w Publicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Raciborzu (lekka atletyka), tylko jeden zaliczył w całości egzamin sprawnościowy. Spośród 21 uczniów objętych w maju 1997 r. badaniami lekarskimi - u 6 osób stwierdzono defekty fizyczne (nadwaga, skolioza, okrągłe plecy), a jedną uznano za warunkowo zdolną. Pięć ze wspomnianych 7 osób przyjęto jednak do szkoły.

W Niepublicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Hokeja na Lodzie w Gdańsku w ogóle nie powołano komisji rekrutacyjnej, a listę uczniów, zakwalifikowanych do I klasy, przekazały Szkole władze wspomnianego Związku.

W świetle obowiązującego statutu Niepublicznej Szkoły Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Badmintona w Słupsku, o przyjęciu do szkoły - poza podaniem, zaświadczeniem o stanie zdrowia, świadectwem ukończenia szkoły podstawowej i zgodą rodziców - decydowała rekomendacja tego Związku.

Skutkiem naboru do szkół mistrzostwa sportowego młodzieży nie spełniającej warunków związanych z wyjątkowymi uzdolnieniami sportowymi oraz dobrym stanem zdrowia, były przypadki dużej płynności uczniów przyjętych do tych szkół.

Np. spośród przyjętych w 1996 r. do Niepublicznej Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Badmintonie w Słupsku 10 uczniów, w 1997 r. naukę kontynuowało tylko 5 uczniów (50%).

W Niepublicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Koszykowie w Warce, spośród 51 przyjętych uczniów - odeszło, z różnych powodów, 20 (39%), w tym 11, z uwagi na brak postępów sportowych.

¹²⁷ Por. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 1993 r. w sprawie warunków, form, trybu przyznawania i wysokości pomocy materialnej dla uczniów.

¹²⁸ W sprawie klas i szkół sportowych.

W Niepublicznych Szkołach Mistrzostwa Sportowego w Pilce Siatkowej, spośród przyjętych: 68 uczniów w Rzeszowie odeszło 22 uczniów (32%), w tym 17 ze względu na brak postępów sportowych; 56 uczennic w Sosnowcu z nauki zrezygnowało 20 uczennic (36%), również z powodu braku postępów sportowych.

2.2.3. Organizacja szkół i szkolenia sportowego

W większości skontrolowanych publicznych i niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego (w około 75% ogólnej ich liczby) stwierdzono nieprzestrzeganie także innych, niż zasady rekrutacji, istotnych dla ich funkcjonowania zasad i warunków.¹²⁹

Stwierdzono, w niektórych szkołach, brak w ich organizacji klas oraz ciągu minimum trzech klas mistrzostwa sportowego.¹³⁰

W Publicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Gdańsku nie utworzono odrębnych klas mistrzostwa sportowego. W okresie objętym kontrolą Szkoła nie przeprowadzała bezpośrednio naboru uczniów do tych klas. Kandydatów typowano spośród uczniów Szkoły, po złożeniu egzaminów sprawnościowych i teoretycznych. Ich liczba w poszczególnych klasach wynosiła od 1 do 17 osób.

Według założeń Polskiego Związku Hokeja na Lodzie w funkcjonujących 3 Niepublicznych Szkołach Mistrzostwa Sportowego (licea ogólnokształcące) w Hokeju na Lodzie (łącznie ponad 100 uczniów): w dwóch Szkołach (w Gdańsku i Nowym Targu) prowadzone były tylko klasy I i II, w jednej szkole (w Sosnowcu) prowadzone były tylko klasy III i IV. Zaznaczyć należy, że np. w 1998 r. naukę w Niepublicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Sosnowcu kontynuowało jedynie 4 spośród 16 uczniów, którzy ukończyli II klasę w Niepublicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Nowym Targu.

Z ustaleń kontroli wynika także, że zajęcia sportowe prowadzone były bez programów szkolenia sportowego, opracowanych dla poszczególnych dyscyplin sportu i dopuszczonych do użytku szkolnego.¹³¹

Stwierdzono zróżnicowaną praktykę w ustalaniu tych programów, z tym że tylko w połowie skontrolowanych szkół mistrzostwa sportowego programy te - w różnej formie - określone zostały przez polskie związki sportowe.

Nie były zawierane, między szkołą mistrzostwa sportowego a klubem sportowym, szkołą wyższą oraz polskim związkiem sportowym, pisemne porozumienia o współpracy przy realizacji programów szkolenia sportowego.¹³²

Spośród skontrolowanych niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego jedynie 6 utrzymywało bliską współpracę z klubami sportowymi i akademią wychowania fizycznego. Brak było jednak pisemnych porozumień o zasadach i warunkach tej współpracy, z wyjątkiem:

- *Niepublicznej Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Pilce Nożnej „Sport Contact” we Wrocławiu - umowa z Akademią Wychowania Fizycznego we Wrocławiu została zawarta w maju 1994 r.,*
- *Publicznej Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Zakopanem - umowa z Akademią Wychowania Fizycznego w Krakowie zawarta została w październiku 1994 r.,*
- *Niepublicznej Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Pilce Nożnej w Krakowie - umowę z Akademią Wychowania Fizycznego w Krakowie Szkoła zawarła w listopadzie 1996 r.*

¹²⁹ Określonych w §§ 2, 4, 9 i 11 zarządzenia w sprawie klas i szkół sportowych.

¹³⁰ Tamże - por. § 2 ust. 5.

¹³¹ Tamże - por. § 4 ust. 1.

¹³² Tamże - por. § 4 ust. 4.

W jednym przypadku stwierdzono niezapewnienie uczniom higienicznych i bezpiecznych warunków odbywania zajęć.

Sytuację tego rodzaju ujawniono w Niepublicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Hokeju na Lodzie w Nowym Targu. W internacie brak było możliwości awaryjnego otwierania okratowanych bram ewakuacyjnych oraz klamek, umożliwiających otwieranie okien na klatkach schodowych. Uchybienia te, ujawnione już w 1995 r., nie zostały wyeliminowane do czasu zakończenia kontroli.

W przypadku szkół niepublicznych nie zapewniono uczniom zamiejscowym zakwaterowania i wyżywienia, według odpłatności ustalonej w odrębnych przepisach.¹³³

Zarówno w niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego oraz w jednostkach nie spełniających warunków ustanowionych dla tego rodzaju szkół koszty zakwaterowania i wyżywienia - zwłaszcza w początkowym okresie - finansowane były w pełni ze środków UKFiT.

W latach 1997-1998 sukcesywnie wprowadzano częściową odpłatność, najczęściej w wysokości od 50 do 150 zł miesięcznie, za pobyt w internacie lub za zakwaterowanie i wyżywienie - uzależniając wysokość odpłatności z reguły od posiadanej przez ucznia klasy sportowej oraz dodatkowo od uzyskiwanych wyników sportowych.

W wyniku kontroli ujawniono także, w publicznych szkołach mistrzostwa sportowego, praktykę nie przenoszenia uczniów, którzy nie kwalifikowali się do dalszego szkolenia sportowego, do klasy działającej na zasadach ogólnych. Uczniowie - zawodnicy nie zawsze uczęszczali do wydzielonych klas mistrzostwa sportowego lub po zaniechaniu szkolenia sportowego nie zawsze byli przenoszeni do innych klas.

Np. w wydzielonych klasach mistrzostwa sportowego Publicznej Szkoły Mistrzostwa Sportowego VII Liceum Ogólnokształcącego im. J. Słowackiego w Warszawie - na ok. 115 uczniów (lekka atletyka i inne dyscypliny sportowe) - liczba uczniów nie trenujących wynosiła w roku szkolnym: 1996/1997 - 10, 1997/1998 - 22 i 1998/1999 - 16 uczniów.

Ujawniono, że zasad określonych w zarządzeniu Ministra Edukacji Narodowej¹³⁴ nie stosowano w ogóle w odniesieniu do szkolenia żeglarzy w jednej ze szkół.

W Publicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 12 w Warszawie, w czasie kontroli, było tylko 2 uczniów - żeglarzy, a w rozliczeniach finansowych Polskiego Związku Żeglarskiego uwzględniano dodatkowo 1 ucznia ze szkoły w Gdańsku. Ustalono, że rekrutacją uczniów oraz szkoleniem sportowym zajmował się wyłącznie Polski Związek Żeglarski. Głównym zadaniem Publicznej Szkoły Mistrzostwa Sportowego było natomiast ułatwienie uczniom nauki.

Przedstawione powyżej fakty mogły - w ocenie NIK - przyczynić się do zmniejszenia efektywności nauczania w szkołach mistrzostwa sportowego.

W toku kontroli stwierdzono, że w statutach lub regulaminach 6 spośród 24 objętych kontrolą szkół mistrzostwa sportowego zawarto unormowania związane z tzw. transferami uczniów - zawodników.

¹³³ Zasady odpłatności uczniów za zakwaterowanie i wyżywienie określają odrębne przepisy. W szkołach niepublicznych mogą być stosowane przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 1993 r. w sprawie warunków, form, trybu przyznawania i wypłacania oraz wysokości pomocy materialnej dla uczniów. Stwierdzono, że w żadnej niepublicznej szkole mistrzostwa sportowego nie stosowano przytoczonych wyżej przepisów, a sprawy odpłatności nie uwzględniono w decyzjach Prezesa UKFiT, ani w zawieranych umowach z polskimi związkami sportowymi.

¹³⁴ Zarządzenia w sprawie klas i szkół sportowych.

W Szkole Mistrzostwa Sportowego w Hokeju na Lodzie kandydaci oraz ich rodzice podpisywali deklaracje zawodnika. Kandydaci zakwalifikowani do szkoły mistrzostwa sportowego zawierali umowy z Polskim Związkiem Hokeja na Lodzie, określające wzajemne obowiązki stron, w tym warunki ewentualnego transferu czasowego i definitywnego zawodnika do klubu krajowego lub zagranicznego oraz należnej z tego tytułu prowizji (maksymalnie 30% kwoty transferu) dla Związku.

W Szkole Mistrzostwa Sportowego "Sport Contact" we Wrocławiu zawierane były umowy z uczniami - zawodnikami, reprezentowanymi przez rodziców i klub macierzysty ucznia, określające m.in. odpłatność za naukę i warunki finansowe transferu do innego klubu. Z analizy np. 12 umów zawartych w 1995 r. wynika, że koszty kształcenia w 25% obciążają uczniów. W przypadku jednego ucznia 10% kosztów kształcenia zobowiązał się pokryć klub sportowy. Warunki transferu zawodnika przewidywały prowizję dla Spółki w wysokości do 65% należnej kwoty.

Zakładając, że kształcenie młodzieży szczególnie uzdolnionej sportowo przyniesie pozytywne rezultaty, oczekiwane zarówno przez UKFiT, jak i polskie związki sportowe (w tym także transfery zawodników), to kwestia transferów uczniów niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego powinna zostać unormowana przez UKFiT i to w takim kierunku, aby ewentualne dochody z tego tytułu stanowiły również uzupełnienie środków publicznych, przeznaczonych na szkolenie tej grupy młodzieży.

2.3. Finansowanie szkół ze środków UKFiT

2.3.1. Dane ogólne

Skontrolowane szkoły publiczne finansowane były odpowiednio przez gminy lub z budżetu państwa. Realizacja programu sportowego szkół mistrzostwa sportowego finansowana była ze środków UKFiT, za pośrednictwem polskich związków sportowych.

Przeciętny koszt utrzymania jednego ucznia w publicznych szkołach mistrzostwa sportowego wyniósł np. w 1997 r. 5,5 tys. zł, z czego z dofinansowania UKFiT - 3,5 tys. zł (64%).

W niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego - zgodnie z ich statutami - źródłem dochodów są dotacje UKFiT i MEN,¹³⁵ środki finansowe polskich związków sportowych, darowizny oraz środki własne wypracowane przez szkołę.

Z ustaleń kontroli wynika, że niepubliczne szkoły mistrzostwa sportowego praktycznie w całości finansowane są ze środków publicznych, przekazywanych przez UKFiT za pośrednictwem polskich związków sportowych oraz przekazywanych przez kuratoria i samorząd terytorialny bezpośrednio do tych szkół.

Przeciętny koszt utrzymania jednego ucznia w niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego wyniósł np. w 1997 r. 22,6 tys. zł, z czego z dofinansowania UKFiT - 21,7 tys. zł (96%).

Inną strukturę i wysokość nakładów finansowych stwierdzono w Internacie Sportowym przy K.S. "Gaz Polski" w Drzonkowie:

Przeciętne dofinansowanie na szkolenie, według planu na 1998 r., wynosiło 19,6 tys. zł, w tym ze środków UKFiT - 6,7 tys. zł (34%).

¹³⁵ Dotacje z budżetu państwa lub gmin przewidziane w ustawie o systemie oświaty.

Z szacunkowego porównania struktury przychodów, uzyskanych w latach 1995-1997 i w 1998 r. przez niepubliczne szkoły mistrzostwa sportowego wynika, że na skutek sukcesywnego wprowadzania czesnego oraz odpłatności za zakwaterowanie i wyżywienie - przeciętny udział środków UKFiT w kosztach utrzymania 1 ucznia zmniejszył się z prawie 100% do około 90%.

Udział środków własnych w 1997 r. np. w Niepublicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego „Sport Contact” we Wrocławiu (352,1 tys. zł) stanowił 22,6% całości wydatków tej szkoły (1.557,1 tys. zł). Środki UKFiT (1.205 tys. zł) stanowiły pozostałe 77,4%.

2.3.2. Zawieranie umów

Podstawą zlecenia przez UKFiT zadań, dotyczących szkolenia młodzieży uzdolnionej sportowo w publicznych i niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego, jest umowa zawarta z właściwym polskim związkiem sportowym,¹³⁶ sporządzona według jednolitego wzoru ustalonego przez UKFiT.

Stosowany wzór umowy zawierał w szczególności: podstawę zlecenia zadania, treść zadania, którym jest szkolenie młodzieży uzdolnionej sportowo lub prowadzenie szkoły mistrzostwa sportowego, odniesienie do kalkulacji kosztów zadania, stanowiącego załącznik do umowy, kwotę dofinansowania, termin realizacji zadania, obowiązki stron, a w tym m.in.: zobowiązanie do wykorzystania przyznanych środków zgodnie z przeznaczeniem, przekazywanie przez UKFiT zaliczek na poczet realizowanego zadania, przestrzeganie przy realizacji umowy ustawy o zamówieniach publicznych,¹³⁷ prowadzenie odrębnej ewidencji otrzymanych środków finansowych, termin rozliczenia wykonania zadania i ew. zwrotu środków niewykorzystanych, uzgodnienie z UKFiT sposobu zagospodarowania uzyskanych dochodów przy realizacji zadania, zagospodarowanie zakupionego sprzętu sportowego i szkoleniowego, możliwość rozwiązania umowy przed upływem ustalonego terminu.

Tylko w przypadku Polskiego Związku Piłki Siatkowej stwierdzono niewyodrębnienie ewidencji księgowej środków otrzymanych z UKFiT na kształcenie młodzieży uzdolnionej sportowo.

W 1995 r., z otrzymanych środków w wysokości 800 tys. zł, do dwóch niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego w piłce siatkowej Związek przekazał 678,1 tys. zł. Pozostałych wydatków Związek nie był w stanie udokumentować.

Wyniki analizy treści wzoru umowy, o której była mowa wyżej, wskazują w szczególności, iż zawiera ona z reguły postanowienia o charakterze ogólnym. Nie uwzględnia natomiast wielu istotnych unormowań, które winny się w niej znaleźć, a które, w sposób kompleksowy, określone zostały w innych przepisach prawa.¹³⁸

W sprawach merytorycznych zleconego zadania umowa, według wspomnianego wzoru, określała jedynie treść zadania i kwotę dofinansowania UKFiT. W pozostałych najistotniejszych sprawach wzór umowy odsyłał do kalkulacji kosztów (preliminarza wydatków).

¹³⁶ Wyjątkiem od tej zasady w latach 1997-1998 była umowa z 22 lipca 1998 r., zawarta między UKFiT a Okręgowym Związkiem Piłki Nożnej we Wrocławiu, dotycząca organizacji i prowadzenia szkolenia sportowego w 1998 r. w 5 niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego w piłce nożnej - na kwotę 4.205 tys. zł.

¹³⁷ Ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r.

¹³⁸ Por. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 lipca 1997 r. w sprawie zlecania zadań państwowych jednostkom niepaństwowym oraz wykazu tych zadań (Dz. U. Nr 94, poz. 573). Rozporządzenie utraciło moc po wejściu w życie ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych.

2.3.3. Formy finansowania

Stwierdzono dużą różnorodność w sposobie finansowania (dofinansowywania) szkół mistrzostwa sportowego przez UKFiT. W praktyce finansowanie polegało m.in. na:

- *bezpośrednim i całkowitym finansowaniu wydatków szkół mistrzostwa sportowego przez polskie związki sportowe; dotyczyło to m.in. **Polskiego Związku Szachowego i Polskiego Związku Żeglarskiego**;*
- *przekazywaniu szkołom mistrzostwa sportowego części środków finansowych i bezpośrednim finansowaniu niektórych wydatków przez polskie związki sportowe; dotyczyło to m.in. **Polskiego Związku Hokeja na Lodzie oraz Związku Piłki Ręcznej w Polsce**;*
- *przekazywaniu całości środków finansowych szkołom mistrzostwa sportowego, po wcześniejszym zmniejszeniu ich przez polski związek sportowy o tzw. koszty pośrednie obsługi zadania; dotyczyło to m.in. **Polskiego Związku Lekkiej Atletyki**;*
- *występowaniu w finansowaniu zadania innych jednostek pośredniczących lub pomijania polskich związków sportowych; bezpośrednim realizatorem zadań, powierzonych **Polskiemu Związkowi Narciarskiemu**, był m.in. **Beskidzki Okręgowy Związek Narciarski w Bielsku-Białej**, zaś finansowania niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego w piłce nożnej dokonywano początkowo za pośrednictwem **Związku Stowarzyszeń Kultury Fizycznej - Makroregion Dolnośląski we Wrocławiu**, później poprzez **Polski Związek Piłki Nożnej**, a w 1998 r. - przez **Okręgowy Związek Piłki Nożnej we Wrocławiu**;*
- *dofinansowywaniu tej samej publicznej szkoły mistrzostwa sportowego równocześnie przez kilka polskich związków sportowych; np. **Publiczna Szkoła Mistrzostwa Sportowego Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 12 w Warszawie** otrzymywała środki finansowe UKFiT z **Polskiego Związku Łyżwiarstwa Figurowego i Polskiego Związku Pływackiego**, zaś sekcja żeglarska finansowana była bezpośrednio przez **Polski Związek Żeglarski**.*

***Publiczna Szkoła Mistrzostwa Sportowego - Zespół Szkół Ogólnokształcących w Zakopanem** otrzymywała środki finansowe UKFiT z **Polskiego Związku Biathlonu, Polskiego Związku Łyżwiarstwa Szybkiego i Polskiego Związku Narciarskiego**.*

Stwierdzono ponadto, iż nawet częściowo ustalony tryb finansowania szkół mistrzostwa sportowego¹³⁹ nie był w pełni stosowany. Dotyczyło to m.in.:

- ***Obowiązku składania wniosków oraz zawierania umowy, jako podstawy uruchamiania środków przez UKFiT.***

Np. około 50% polskich związków sportowych zawarło z UKFiT umowy, dotyczące szkolenia w szkołach mistrzostwa sportowego, bez uprzedniego złożenia wniosku w tej sprawie.

*UKFiT, w okresie od 4 lutego do 8 kwietnia 1998 r., przekazał **Polskiemu Związkowi Piłki Nożnej** zaliczkę w wysokości 1.670 tys. zł, mimo iż nie otrzymał właściwego wniosku i nie zawarł ze Związkiem umowy o realizację zadania. Umowę taką zawarto dopiero w lipcu 1998 r. i z Okręgowym Związkiem Piłki Nożnej we Wrocławiu.*

- ***Obowiązku powiadamiania UKFiT o uzyskanych przez szkołę własnych dochodach.***

W ani jednej skontrolowanej jednostce nie stwierdzono przypadku poinformowania UKFiT o uzyskanych dochodach własnych.

Nie stwierdzono również, aby UKFiT podjął jakąkolwiek decyzję o skorygowaniu, np. wysokości dofinansowania szkolenia młodzieży szczególnie uzdolnionej sportowo, w związku z przyznaną dotacją budżetową dla niepublicznej szkoły mistrzostwa sportowego lub uzyskaniem przez szkołę dochodów własnych.

¹³⁹ Por. zał. Nr 1 do decyzji nr 30 Prezesa UKFiT z dnia 12 czerwca 1997 r., zmieniającej decyzję w sprawie utworzenia środków specjalnych UKFiT.

Niepubliczna Szkoła Mistrzostwa Sportowego w Kolarstwie w Żyrardowie w latach 1995-1998 (do 31 sierpnia) uzyskała łączne dochody własne w wysokości 63,2 tys. zł. Dotacje Kuratorium Oświaty wyniosły 41 tys. zł.

• **Bezpodstawnego naliczania kosztów pośrednich realizowanego zadania.**¹⁴⁰

Np. w skontrolowanych polskich związkach sportowych (poza Polskim Związkiem Piłki Nożnej, który w ogóle nie naliczał kosztów obsługi), z tytułu kosztów obsługi niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego naliczono łącznie 466 tys. zł. Rozliczenia, uwzględniające ww. koszty, przyjęte zostały przez UKFiT bez zastrzeżeń.

W Polskim Związku Kolarskim wypłacano w 1997 r., w ramach kosztów obsługi, m.in. wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości od 500 do 800 zł miesięcznie dla 3 pracowników Związku. Łączna kwota wypłaconych wynagrodzeń wraz z pochodnymi wyniosła 23,1 tys. zł.

2.3.4. Nakłady na szkoły publiczne i niepubliczne

Stwierdzono, że UKFiT inicjował rozwój i wzrost nakładów finansowych na utrzymanie i działalność szkół mistrzostwa sportowego, zwłaszcza niepublicznych. Istotne zwiększenie liczby szkół niepublicznych nastąpiło już w 1995 r. - utworzono 9 szkół niepublicznych i 2 publiczne.

W latach 1995-1998 miał miejsce:

- *dalszy blisko 3-krotnie większy wzrost liczby uczniów w niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego, w porównaniu ze szkołami publicznymi,*
- *przy 4-krotnym wzroście nakładów finansowych na kształcenie młodzieży uzdolnionej sportowo - dalszy blisko 6,5-krotny wzrost nakładów na niepubliczne szkoły mistrzostwa sportowego,*
- *równoczesne podwojenie nakładów finansowych w szkołach niepublicznych (w szkołach publicznych wzrost ten wyniósł 143%).*

Przeciętne dofinansowanie przypadające, według planu UKFiT na 1998 r. na jednego ucznia, wyniosło: 4,2 tys. zł w publicznych szkołach mistrzostwa sportowego, które w stosunku do 1995 r. było wyższe o 43% oraz 23,7 tys. zł w niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego, które w stosunku do 1995 r. wzrosło o ponad 100%.

Podjęte w latach 1995-1998 decyzje o utworzeniu niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego nie zawsze wynikały z przeprowadzonego wcześniej rachunku ekonomicznego i potwierdzonego wynikami tego rachunku wyboru między utworzeniem szkoły publicznej lub niepublicznej. Świadczą o tym przypadki tworzenia i finansowania przez UKFiT niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego o niewielkiej liczbie uczniów, a jednocześnie wyjątkowo kosztownych. Do szkół tych można np. zaliczyć :

Niepubliczną Szkołę Mistrzostwa Sportowego w Badmintonie w Słupsku - 15 uczniów, po 5 w I, II i III klasie liceum; na utrzymanie Szkoły UKFiT przeznaczył w 1998 r. 478 tys. zł, co stanowi 31,9 tys. zł w przeliczeniu na jednego ucznia.

Niepubliczną Szkołę Mistrzostwa Sportowego w Piłce Siatkowej w Rzeszowie - 29 uczniów, po 6-9 w I, II, III i IV klasie liceum; na utrzymanie Szkoły UKFiT przeznaczył w 1998 r. 1.300 tys. zł, a więc 44,8 tys. zł w przeliczeniu na jednego ucznia.

Wyniki analizy poziomu kosztów w niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego oraz wysokości dofinansowania UKFiT wskazywały, że są one w sposób

¹⁴⁰ Por. § 16 zał. Nr 1 do decyzji nr 30 Prezesa UKFiT, z którego wynika, że kosztów pośrednich nie ustala się w przypadku prowadzenia niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego.

znaczący zróżnicowany. Zróżnicowanie to spowodowane jest wieloma przyczynami, z tym że do najistotniejszych należą w szczególności:

- **brak szczegółowych zasad finansowania tych szkół**, poza ogólnym stwierdzeniem z 1995 r., że niepubliczne szkoły mistrzostwa sportowego są wspomagane przez UKFiT oraz z 1997 r., że utrzymanie i działalność tych szkół może być dofinansowana w całości lub w części przez UKFiT,¹⁴¹
- **dowolne kształtowanie rodzajów i struktury wydatków finansowanych ze środków UKFiT**, a w związku z tym zróżnicowaniem ich poziomu niezależnie od wielkości szkoły (mierzonej np. liczbą uczniów);
- **relatywnie wysoki udział kosztów stałych**, związanych np. z najmem pomieszczeń i obiektów sportowych (5% - 20% kosztów), z wynagrodzeniami pracowników (20% - 40% kosztów), stosowaniem bezpłatnego lub częściowo odpłatnego zakwaterowania i wyżywienia uczniów (do 25% kosztów);
- **zróżnicowany zakres i poziom innych wydatków**, jak wyposażenie szkoły, internatu, gabinetów odnowy biologicznej i opieki zdrowotnej oraz zakupów związanych z wyposażeniem i sprzętu sportowego, ubiorów sportowych, leków, napojów, odżywek i badań okresowych (kontrolnych).

Różnice w wydatkach zilustrować można m.in. na przykładzie dwóch szkół niepublicznych - Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Piłce Nożnej w Krakowie oraz Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Piłce Siatkowej w Rzeszowie.

Wyniki analizy działalności i wydatków wspomnianych wyżej szkół przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Wydatki Niepublicznych Szkół Mistrzostwa Sportowego w Piłce Nożnej w Krakowie i w Piłce Siatkowej w Rzeszowie

Tabela Nr 4

L.p.	Wyszczególnienie	Niepubliczna SMS w Krakowie ¹⁴²	Niepubliczna SMS w Rzeszowie ¹⁴³
1	2	3	4
1.	Liczba uczniów	86	29
2.	Liczba klas	4	4
3.	Dofinansowanie UKFiT (w tys. zł)	1.175,8	1.300,0
4.	Dofinansowanie na 1 ucznia (w zł), w tym przeznaczone na:	13.672	44.828
4.1.	wynagrodzenia ze składnikami pochodnymi	4.389	15.325
4.2.	sprzęt sportowy	1.331	4.144
4.3.	zakwaterowanie	432	2.524
4.4.	wyżywienie	3.316	7.523
4.5.	pozostałe: czynsz, zgrupowania, badania, leki, odżywki itp.)	4.204	15.312

Źródło: dane z protokołów kontroli

¹⁴¹ Założenia programowe realizacji zadań przy wykorzystaniu środków finansowych pochodzących z dopłat do stawek w grach liczbowych.

¹⁴² Według danych za r. szk. 1997/1998.

¹⁴³ Według danych za 1997 r.

*Przeciętne dofinansowanie przez UKFiT jednego ucznia w niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego w piłce nożnej, według planu na 1998 r., kształtowało się: od 14 tys. zł - w przypadku **Niepublicznej Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Krakowie** do 28 tys. zł - w przypadku **Niepublicznej Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Łodzi**.*

Bezpłatne zakwaterowanie i wyżywienie zapewniano uczniom również w skontrolowanych jednostkach, które - jak ustalono w toku kontroli - w ogóle nie spełniały warunków określonych dla szkół mistrzostwa sportowego.¹⁴⁴

Podstawową przyczyną istniejącego zróżnicowania wydatków, ponoszonych przez niepubliczne szkoły mistrzostwa sportowego, był brak unormowań (zaleceń UKFiT), skutkiem czego była dowolność w kształtowaniu wydatków na cele dydaktyczne, sportowe i inne. Wysokość wydatków nie pozostawała w związku z tym ze specyfiką poszczególnych dyscyplin sportowych. Ustalenia kontroli uzasadniały ponadto stwierdzenie, że decydującego wpływu na uzyskiwanie - na potrzeby szkół - odpowiednich obiektów i pomieszczeń nie miały procedury przetargowe.¹⁴⁵

Praktyka zawierania umów, z reguły na okresy roczne, powodowała dodatkowy, sukcesywny wzrost opłat za wynajmowane obiekty i pomieszczenia przeznaczone dla szkół.

*Np. czynsz miesięczny, opłacany przez **Niepubliczną Szkołę Mistrzostwa Sportowego w Hokeju na Łodzi w Sosnowcu** za te same obiekty i pomieszczenia, wzrósł z 5,9 tys. zł w 1995 r. do 25 tys. zł - w 1998 r.*

2.3.5. Nieprawidłowości w wydatkowaniu środków

W połowie skontrolowanych publicznych szkół mistrzostwa sportowego stwierdzono w szczególności, że ze środków UKFiT finansowano nie tylko szkolenie sportowe oraz zakup sprzętu sportowego i szkoleniowego, ale również inne wydatki, w tym m.in. związane z zakwaterowaniem i wyżywieniem uczniów oraz zakupem leków i odżywek.¹⁴⁶

Udział tych kosztów w dofinansowaniu poszczególnych publicznych szkół mistrzostwa sportowego stanowił od 5 do 20%. Nieprawidłowości tej nie zauważyły polskie związki sportowe, a także UKFiT.

Przyczyny nieprzestrzegania decyzji Prezesa UKFiT upatrywać należy w nie wykonywaniu przez UKFiT obowiązków z zakresu kontroli i nadzoru nad wykorzystaniem dofinansowania przyznanego publicznym szkołom mistrzostwa sportowego.

W niektórych publicznych szkołach mistrzostwa sportowego stwierdzono inne nieprawidłowości, związane z wykorzystaniem środków przyznanych przez UKFiT. Polegały one na:

***W Publicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Gdańsku**, w rozliczeniu z Polskim Związkiem Lekkiej Atletyki dofinansowania przyznanego na 1997 r. w wysokości 98,9 tys. zł, wykazano pełne wykorzystanie dotacji, podczas gdy do końca roku wykorzystano faktycznie środki w wysokości 67,7 tys. zł.*

¹⁴⁴ Szkoły niezarejestrowane, nie spełniające warunków określonych w zarządzeniu w sprawie klas i szkół sportowych.

¹⁴⁵ Określonych w ustawie o zamówieniach publicznych.

¹⁴⁶ Wskazywało to na nieprzestrzeganie ustaleń, zawartych w zał. Nr 1 do decyzji nr 30 Prezesa UKFiT.

W Publicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Oświęcimiu stwierdzono nieprzestrzeganie przepisów ustawy o zamówieniach publicznych oraz nierzetelne sporządzenie sprawozdania budżetowego.

Publiczna Szkoła Mistrzostwa Sportowego Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 12 w Warszawie nie prowadziła ewidencji sprzętu przekazanego na własność przez Polski Związek Żeglarski. Np. w 1997 r. ewidencją nie objęto przekazanego szkole sprzętu wartości 53 tys. zł.

Publiczna Szkoła Mistrzostwa Sportowego w Zabrze nie prowadziła ewidencji sprzętu sportowego zakupionego, na jej potrzeby, przez Polski Związek Gimnastyczny.

Z ustaleń kontroli w niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego wynika, że ani jedna z tych szkół nie posiadała własnej bazy szkolnej, internatowej i sportowej.

W objętych kontrolą polskich związkach sportowych stwierdzono, iż w celu określenia lokalizacji niepublicznej szkoły mistrzostwa sportowego oraz uzyskania odpowiednich obiektów i ich wyposażenia, poza jednym związkiem sportowym, nie stosowano zasad i procedur określonych w ustawie o zamówieniach publicznych.¹⁴⁷

W czerwcu 1996 r. Polski Związek Koszykówki otrzymał 6 ofert lokalizacji szkół mistrzostwa sportowego, z których wybrał 2 - lokalizując Niepubliczne SMS w Koszykowie w Białymstoku (dla kobiet) i w Warce (dla mężczyzn).

2.3.6. Ewidencja księgowa

W przypadku części skontrolowanych polskich związków sportowych stwierdzono nieprawidłowe prowadzenie ewidencji finansowo-księgowej, a zwłaszcza niewyodrębnienie ewidencji środków finansowych, pochodzących z dotacji UKFiT.

Wyodrębnionej ewidencji księgowej środków otrzymanych z UKFiT nie prowadził Polski Związek Piłki Siatkowej. W dokumentacji księgowej brakowało dowodów księgowych (m.in. poleceń przelewów bankowych do szkół mistrzostwa sportowego) oraz rozliczenia wydatków za lata 1995-1996. Z otrzymanych z UKFiT w 1995 r. środków w wysokości 800 tys. zł Związek nie był w stanie udokumentować rozliczenia kwoty 121,9 tys. zł.

W większości skontrolowanych niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego (75% ogólnej ich liczby) rachunkowość prowadzono z naruszeniem obowiązujących przepisów prawa.¹⁴⁸

Np. w Niepublicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Koszykowie w Warce stwierdzono brak zakładowego planu kont oraz ewidencji analitycznej przychodów. Zapisy w księgach nie zawierały szeregu wymaganych elementów (np. daty dokonania operacji, określenia rodzaju i numeru dowodu księgowego). Stwierdzono nieprawidłowe korygowanie błędnych zapisów.

W Niepublicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Piłce Nożnej w Łodzi stwierdzono brak zakładowego planu kont oraz dokumentu, określającego stosowany w ewidencji księgowej system przetwarzania danych przy użyciu komputera.

W ewidencji księgowej niektórych niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego nie uwzględniano niektórych operacji lub wprowadzano operacje, na które brak było dowodów księgowych.

¹⁴⁷ Por. ustawę z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (j. t. z 1998 r. Nr 119, poz. 773 i z 1999 r. Nr 45, poz. 437).

¹⁴⁸ Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.

Np. w Niepublicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Pilce Nożnej w Gdańsku w latach 1997-1998 w ewidencji nie ujęto zakupionego i wydanego uczniom sprzętu, obuwia i odzieży o wartości 43,4 tys. zł.

Poza ewidencją Niepublicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Pilce Ręcznej w Gliwicach znajdowało się wyposażenie na kwotę 111,2 tys. zł, zakupione w 1997 r. przez Związek Piłki Ręcznej.

Brak było w ewidencji Niepublicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Pilce Nożnej we Wrocławiu zakupionego, na przełomie lat 1996-1997 - ze środków przeznaczonych dla ww. Szkoły przez Makroregion Dolnośląski ZSKF - sprzętu diagnostyczno-pomiarowego za 28,3 tys. zł.

W rozliczeniach za 1997 r. i I półrocze 1998 r. Niepublicznej Szkoły mistrzostwa Sportowego w Pilce Nożnej w Łodzi uwzględniono m.in. wydatki w łącznej wysokości 21,1 tys. zł, których Szkoła faktycznie nie poniosła.

Wyrywkowa kontrola rozliczenia odzieży sportowej w Niepublicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego w Pilce Siatkowej w Sosnowcu wykazała, że 5 niepracujących już osób (3 trenerów i 2 lekarzy) nie zwróciło pobranej odzieży sportowej o wartości 7,3 tys. zł.

Niepubliczna Szkoła Mistrzostwa Sportowego w Kolarstwie w Żyrardowie zorganizowała w 1997 r., we Włoszech, miesięczny obóz szkoleniowy dla 43 osób, którego koszty wyniosły 103,2 tys. zł. W obozie uczestniczyły 4 osoby, zgłoszone przez Polski Związek Kolarski, nie będące uczniami szkoły. Do czasu zakończenia kontroli Związek nie zwrócił szkole należnej z tego tytułu kwoty 9,6 tys. zł.

2.3.7. Uszczuplenia finansowe

W rezultacie nieprawidłowego gospodarowania środkami finansowymi UKFiT, przeznaczonymi na kształcenie młodzieży w szkołach mistrzostwa sportowego, łączna kwota uszczupień finansowych wyniosła **8.484,9 tys. zł.**

Kwota uszczupień finansowych obejmuje:

- 3.200 tys. zł - łączną kwotę dofinansowania, przyznanego w latach 1995-1998 Szkole Mistrzostwa Sportowego „Sport Contact” we Wrocławiu,
- 1.205 tys. zł - kwotę zaliczki, udzielonej PZPN (zaliczka wyniosła 1.670 tys. zł, ale jej część, tj. 465 tys. zł, uwzględniono w wyżej wymienionej kwocie),
- 3.283,7 tys. zł - środki przekazane przez UKFiT na utrzymanie nieistniejących szkół mistrzostwa sportowego, prowadzonych przez: Polski Związek Tenisa Stołowego - 1.225 tys. zł, Klub Sportowy „Gaz Polski” w Drzonkowie - 728,6 tys. zł, Polski Związek Szachowy - 578 tys. zł, Polski Związek Narciarski - 483,1 tys. zł, Polski Związek Żeglarski - 269 tys. zł;
- 466 tys. zł - łączna kwota tzw. kosztów „obsługi”, poniesionych przez polskie związki sportowe, w związku z finansowaniem szkół niepublicznych,
- 330,2 tys. zł - łączna kwota uszczupień w 4 skontrolowanych szkołach mistrzostwa sportowego.

W porównaniu z nakładami UKFiT, przeznaczonymi w latach 1995-1998 na finansowanie szkół publicznych i niepublicznych szkół, kwota uszczupień finansowych - ujawnionych w toku kontroli - stanowiła 13,9%.

2.3.8. Charakterystyka 17 skontrolowanych jednostek pod względem ujawnionych nieprawidłowości

W zał. Nr 5 do Informacji przedstawiono charakterystykę 17 skontrolowanych jednostek pod względem najważniejszych nieprawidłowości, ujawnionych w szkołach mistrzostwa sportowego oraz w polskich związkach sportowych.

2.4. Organizacja opieki medycznej

Mimo braku przepisów regulujących zakres oraz zasady sprawowania opieki medycznej nad osobami uczestniczącymi w zajęciach wychowania fizycznego,¹⁴⁹ we wszystkich skontrolowanych niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego opieka ta, finansowana ze środków UKFiT, została zapewniona.

Zakres tej opieki był zróżnicowany, z tym, że z reguły był on dostosowany do potrzeb poszczególnych dyscyplin sportowych oraz liczby młodzieży. Jedynie w nielicznych przypadkach poziom opieki zdrowotnej można ocenić, jako wyższy od przeciętnego w niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego.

Np. Niepubliczna Szkoła Mistrzostwa Sportowego w Pilce Siatkowej w Rzeszowie (29 uczniów) zatrudniała 3 lekarzy (sportowy, ortopeda, neurolog), higienistkę oraz 3 trenerów odnowy. Szkoła posiadała gabinet odnowy z nowoczesną aparaturą do fizjoterapii (z dyżurującym lekarzem). Na koszt Szkoły 2 razy w roku przeprowadzane były badania uczniów, warunkujące wyrażenie zgody na grę; obejmują one morfologię krwi, badanie moczu, EKG oraz badania np. ortopedyczne, okulistyczne i specjalistyczne sportowe. W ramach umowy z Instytutem Sportu przeprowadzane były badania szczegółowe morfologii i biochemii krwi, fizjologii wysiłku i inne.

Z reguły opiekę medyczną nad uczniami sprawowali lekarze zatrudnieni w szkole na podstawie umów-zlecenia lub umowy o pracę na czas określony. Przedmiotem zawieranych umów było pełnienie obowiązków lekarza szkolnego i prowadzenie konsultacji medycznych.

Opieka, w zakresie przeprowadzania badań analitycznych okresowych, kontrolnych oraz związanych z nimi ewentualnymi badaniami specjalistycznymi, wykonywana była - na podstawie odrębnych umów - w placówkach służby zdrowia, w tym w placówkach specjalistycznych.

Np. uczniowie Niepublicznej Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Badmintonie w Słupsku, poza podstawową opieką zdrowotną, korzystali z badań okresowych (diagnostycznych, pomiarów antropometrycznych i wydolnościowych) w Centralnym Ośrodku Medycyny Sportowej w Warszawie.

2.5. Efektywność szkolenia sportowego

Dokonując analizy i oceny uzyskiwanych efektów szkolenia sportowego, zarówno w publicznych, jak i niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego, posłużono się, będącymi w dyspozycji szkół, danymi dotyczącymi: klasyfikacji sportowej uczniów-zawodników, ich przynależności do kadr polskich związków sportowych, osiągnięć sportowych, a także realizacji planów startowo-wynikowych.

Pomocą w dokonaniu wspomnianej wyżej oceny służył także - opracowany przez UKFiT - projekt „Podziału środków finansowych na dofinansowanie procesu

¹⁴⁹ Do czasu zakończenia kontroli nie został wydany akt wykonawczy do art. 50 ust. 2 ustawy o kulturze fizycznej.

szkolenia sportowego w Niepublicznych SMS”, wiążący wysokość przyznanych poszczególnym szkołom środków z uzyskiwanymi przez nie efektami. Np.:

Oceniając przynależność uczniów do kadry polskich związków sportowych - udział w kadrze poszczególnych kategorii wiekowych przeliczano na punkty, według zasady: Kadra Olimpijska A - 8 pkt, Olimpijska B i Narodowa - 4 pkt, Młodzieżowa i U-18/U-19 - 3 pkt, Juniorów, Kadetów i U-14/U-17- 2 pkt i Makroregionalna - 1 pkt.

Podobnie oceniano osiągnięcia sportowe uczniów, przypisując lokatom w imprezie głównej, uzyskanym przez każdego zawodnika w badanym roku szkolnym, określoną liczbę punktów. Najwyżej oceniano udział i zajęcie od I do VIII miejsca w Igrzyskach Olimpijskich.. Odpowiednio niżej - pierwsze 3 lub dalsze miejsca w innych imprezach sportowych..

Na przełomie I i II półrocza 1998 r., w UKFiT opracowano zasady podziału środków na działalność niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego. Zgodnie z tymi zasadami kwota dofinansowania składa się z:

- części stałej (45%) równej dla wszystkich szkół, obejmującej koszty kształcenia ogólnego i koszty administracyjne,
- części zmiennej, zależnej od poziomu sportowego uczniów poszczególnych szkół mistrzostwa sportowego (analogicznie, jak w przypadku publicznych szkół mistrzostwa sportowego).

Z danych UKFiT wynika, że absolwenci oraz uczniowie szkół mistrzostwa sportowego, uczestniczący w mistrzostwach (pucharach) Świata i Europy, zaliczani byli do kadry narodowej, w tym także do kadry olimpijskiej. Np.:

W 1997 r. w zawodach rangi mistrzostw lub pucharach Świata i Europy uczestniczyło: 157 absolwentów i uczniów publicznych szkół mistrzostwa sportowego, z których 39 zajęło 3 pierwsze miejsca, 132 absolwentów i uczniów szkół niepublicznych.

W kadrze olimpijskiej Sydney 2000 znajduje się 47 absolwentów i 28 uczniów szkół mistrzostwa sportowego, w tym 9 uczniów tenisa stołowego, którzy uczą się jednak w jednostkach nie będących szkołami mistrzostwa sportowego.¹⁵⁰

W składzie reprezentacji Polski w piłce siatkowej mężczyzn, która zdobyła I miejsce na Mistrzostwach Świata Juniorów w 1996 i 1997 r. uczestniczyło po 4 uczniów - absolwentów Niepublicznej Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Piłce Siatkowej w Rzeszowie.

Wyniki sportowe większości uczniów dają podstawę - w zależności od wieku i dyscypliny sportu - do uzyskania odpowiedniej klasy sportowej, gry w odpowiedniej drużynie lub reprezentacji klubu sportowego, makroregionu itp., zakwalifikowania do odpowiedniej kadry z kadrą narodową łącznie. Z danych UKFiT np. za 1997 r. wynika m.in., iż:

- udział uczniów sklasyfikowanych w klasach sportowych (od III do MM) wyniósł: w publicznych szkołach mistrzostwa sportowego - 91,2%, z czego 7,8% (106 osób) legitymowało się klasami mistrzowskimi, w szkołach niepublicznych - 35,4%, z czego (24 osoby) legitymowało się klasami mistrzowskimi,
- przynależnością do kadr poszczególnych polskich związków sportowych objętych było: w publicznych szkołach mistrzostwa sportowego - 73,8% uczniów, zaś w szkołach niepublicznych - 74,4% uczniów.

Z analiz UKFiT wynika, że kształcenie młodzieży uzdolnionej sportowo - w skali makro - przynosi oczekiwane efekty sportowe. UKFiT nie dysponował jednak informacjami, umożliwiającymi dokonanie tego rodzaju ocen, uwzględniających uzyskiwanie konkretnych wyników sportowych na tle ponoszonych przez UKFiT

¹⁵⁰ Jednostki wymienione w pkt 6.4.-6.6. zał. Nr 4 do Informacji.

nakładów finansowych w publicznych i niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego.

2.6. Funkcjonowanie nadzoru

W toku kontroli nie stwierdzono, aby w dyscyplinach zespołowych dokonano kompleksowej lub choćby wycinkowej analizy i oceny efektywności 4-letniego szkolenia sportowego, w tym analizy szkolenia uwzględniającej przeznaczone przez UKFiT nakłady finansowe, które wyniosły łącznie np. w hokeju na lodzie - 9 mln zł i w piłce nożnej - 8,1 mln zł.

Bezpośredni nadzór nad działalnością szkół mistrzostwa sportowego powinny sprawować polskie związki sportowe, z tym że szczególne zadania w tym zakresie spoczywają na tych związkach, które utworzyły szkoły niepubliczne.

Stwierdzono, że nadzór tych związków był zróżnicowany. W skrajnych przypadkach sprowadzał się do:

- *Bieżącego kierowania niepubliczną szkołą mistrzostwa sportowego, co miało miejsce np. w przypadku Polskiego Związku Hokeja na Lodzie.*

Związek szczegółowo określał zadania i zakres kształcenia w poszczególnych niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego w hokeju na lodzie, włącznie z ustalaniem listy uczniów - zawodników. Związek bezpośrednio finansował niektóre wydatki szkół, jak np. część kosztów zgrupowań i obozów, składki ZUS, zakup sprzętu specjalistycznego itp.

- *Wykazywania zróżnicowanego zainteresowania działalnością niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego, bez równoczesnego spełniania wszystkich wynikających z tego tytułu zobowiązań.*

Np. działalność 2 niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego była przedmiotem kontroli Komisji Rewizyjnej Polskiego Związku Piłki Nożnej. Zarząd Związku dokonywał ocen działania szkół mistrzostwa sportowego w piłce nożnej. Finansowanie szkół niepublicznych (w piłce nożnej) w latach 1996-1997 dokonywane było na podstawie umów zawieranych przez UKFiT ze Związkiem. W 1998 r. nie została zawarta umowa pomiędzy Związkiem i UKFiT w sprawie szkolenia młodzieży w szkołach niepublicznych; spowodowało to sytuację konfliktową i zakłócenia w finansowaniu tych szkół.

Polski Związek Lekkiej Atletyki praktycznie tylko pośredniczył w przekazywaniu środków finansowych na rzecz publicznych szkół mistrzostwa sportowego oraz ich rozliczaniu. Z kolei Polski Związek Żeglarski samodzielnie prowadził i bezpośrednio finansował szkolenie sportowe.

Przedstawione wyżej formy realizacji umów o szkolenie młodzieży uzdolnionej sportowo niekiedy ujemnie wpływały na przebieg i efektywność szkolenia.

Rezultatem zaistniałego w 1998 r. konfliktu między UKFiT i PZPN było wznowienie finansowania 5 niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego liczących 300 uczniów - dopiero po interwencjach dyrekcji szkół i rodziców uczniów.

UKFiT nie wykonywał w sposób należyty nadzoru nad realizacją zadań, na realizację których kierowane były znaczne środki publiczne.

Urząd m.in.: nie podjął działań zmierzających do właściwego wdrożenia zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej,¹⁵¹ określającego zasady działania szkół mistrzostwa sportowego, nie określił także szczegółowych zasad finansowania (dofinansowywania) szkół niepublicznych.

¹⁵¹ Zarządzenie w sprawie klas i szkół sportowych.

Urząd nie przeprowadził ponadto, w badanym okresie, ani jednej kontroli funkcjonowania szkół mistrzostwa sportowego lub realizacji zadań w tym zakresie przez polskie związki sportowe.

W przypadku niezbędnego uporządkowania zasad finansowania szkół mistrzostwa sportowego oraz wyeliminowania ujawnionych nieprawidłowości, możliwe jest znaczne zwiększenie liczby kształcanej sportowo młodzieży w tego rodzaju szkołach.

Uwzględniając fakt, iż obowiązkiem szkoły mistrzostwa sportowego jest stworzenie uczniom warunków umożliwiających godzenie zajęć sportowych z nauką, przez odpowiednią organizację zajęć dydaktycznych, umożliwienie uczniom uczącym się poza miejscem stałego zamieszkania - zakwaterowania w internacie itd., kontrolą objęto ponadto realizację przez szkoły mistrzostwa sportowego zadań dydaktycznych.

Uczestniczący w kontroli wizytatorzy z kuratoriów oświaty ocenili wyniki działalności dydaktyczno-wychowawczej w 9 szkołach niepublicznych. W wyniku tych badań nie stwierdzono ani jednego przypadku nierealizowania lub niewłaściwego realizowania programu kształcenia młodzieży, właściwego dla szkoły określonego typu. W wystąpieniach powizytacyjnych stwierdzano, iż stosowana organizacja procesu nauki pozwalała na jej godzenie ze szkoleniem sportowym oraz wskazywano na:

- „mocne” strony szkoły, do których najczęściej zaliczano, np. w *Niepublicznej Szkole Mistrzostwa Sportowego we Wrocławiu*: opracowanie i wdrożenie autorskiego programu szkolenia w pilce nożnej, wypracowanie wspólnego dla szkoły i internatu działania wychowawczego, tworzenie tradycji szkoły, życzliwą atmosferę między pracownikami oraz między pracownikami i uczniami szkoły,
- obszary pracy szkół, wymagające rozwiązań systemowych, organizacyjnych i innych; do tej grupy zagadnień z reguły zaliczano: problemy w ocenie uczniów, nieokreślenie kompetencji samorządu uczniowskiego, brak możliwości odwołania się ucznia od wystawionej oceny zachowania, wskazania kto podejmuje decyzje o skreśleniu ucznia, niewłaściwe prowadzenie dokumentacji szkolnej (dokumentacji egzaminów sprawdzających, klasyfikacyjnych), nieokreślenie szkolnej procedury przeprowadzania egzaminu dojrzałości.

III. PRZEBIEG POSTĘPOWANIA KONTROLNEGO I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH PO ZAKOŃCZENIU KONTROLI

Wszystkie protokoły, sporządzone w wyniku postępowania kontrolnego, zostały podpisane przez kierowników skontrolowanych jednostek bez zastrzeżeń.

W 24 przypadkach zasięgnięto, w związku z kontrolą, informacji w jednostkach niekontrolowanych.¹⁵² Informacje te dotyczyły głównie ustaleń wizytacji i wniosków powizytacyjnych kuratoriów oświaty, sformułowanych w wyniku wykonywania nadzoru pedagogicznego nad szkołami mistrzostwa sportowego.

Wyniki kontroli zostały omówione na 6 naradach pokontrolnych oraz przedstawione. Oceny, uwagi i wnioski, wynikające z ustaleń opisanych w protokołach kontroli, przedstawione zostały w 50 wystąpieniach pokontrolnych, które zostały

¹⁵² Na podstawie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

skierowane¹⁵³ do kierowników jednostek kontrolowanych oraz Prezesa UKFiT - jako właściwego organu państwowego.

Adresaci trzech wystąpień pokontrolnych - Prezesi Zarządów: Polskich Związków: Lekkiej Atletyki, Piłki Siatkowej oraz Żeglarskiego - zgłosili zastrzeżenia do ocen, uwag i wniosków, przedstawionych w tych wystąpieniach.¹⁵⁴

Zastrzeżenia, w przypadku dwóch wystąpień, zostały uwzględnione, natomiast w jednym przypadku - nie zostały przyjęte, ponieważ zostały zgłoszone po upływie ustawowego terminu, przewidzianego na ich zgłoszenie.

W wystąpieniach pokontrolnych sformułowano łącznie 133 wnioski, z których zrealizowano 34, a 38 jest w trakcie realizacji.

W 2 przypadkach skierowano¹⁵⁵ zawiadomienia wobec 3 osób o naruszeniu dyscypliny budżetowej.

Dotyczą one Zespołu Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego im. M. Skłodowskiej-Curie w Oświęcimiu, w związku z ujawnionym naruszeniem ustawy o zamówieniach publicznych oraz wykazaniem w sprawozdawczości budżetowej danych nie wynikających z ewidencji księgowej.

Nadesłane do NIK informacje o wykorzystaniu przez dyrektorów publicznych i niepublicznych szkół mistrzostwa sportowego oraz polskie związki sportowe, przedstawionych w wystąpieniach pokontrolnych ocen i uwag i wniosków wskazują na podjęcie wnioskowanych przez NIK działań, leżących w możliwościach tych jednostek.

Z informacji otrzymanych od Prezesa UKFiT wynika, że podjęte zostaną działania, zmierzające do zrealizowania wszystkich wniosków NIK. Prezes UKFiT poinformował ponadto NIK o zmianie na stanowisku dyrektora Departamentu Sportu Dzieci i Młodzieży.

p.o. Dyrektora
Departamentu Zdrowia i Kultury Fizycznej
Andrzej Lewiński

Zatwierdzam:
PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Janusz Wojciechowski
1999.10.13

Załącznik Nr 1

WYKAZ JEDNOSTEK OBJĘTYCH KONTROLĄ

- 1. Ministerstwo Edukacji Narodowej**
- 2. Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki**

¹⁵³ Na podstawie art. 60 ustawy o NIK.

¹⁵⁴ Na podstawie art. 61 ustawy o NIK.

¹⁵⁵ Na podstawie art. 63 ust. 3 ustawy o NIK.

3. Polskie Związki Sportowe:

- 3.1. Polski Związek Badmintonu
- 3.2. Polski Związek Biathlonu
- 3.3. Polski Związek Hokeja na Lodzie
- 3.4. Polski Związek Kolarski
- 3.5. Polski Związek Koszykówki
- 3.6. Polski Związek Lekkiej Atletyki
- 3.7. Polski Związek Piłki Nożnej
- 3.8. Polski Związek Piłki Siatkowej
- 3.9. Polski Związek Pływacki
- 3.10. Polski Związek Szachowy
- 3.11. Polski Związek Tenisa Stołowego
- 3.12. Polski Związek Żeglarski

4. Publiczne szkoły mistrzostwa sportowego

(w nawiasie - dyscyplina szkolenia sportowego w przypadkach, gdy nie wynika ona z nazwy szkoły):

- 4.1. Zespół Sportowych Szkół Ogólnokształcących w Gdańsku (lekka atletyka, pływanie)
- 4.2. Zespół Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego im. M. Skłodowskiej-Curie w Oświęcimiu (łyżwiarstwo figurowe, pływanie)
- 4.3. Zespół Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego im. J. Kusocińskiego w Raciborzu (lekka atletyka, pływanie)
- 4.4. Liceum Ogólnokształcące Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Biathlonie w Szklarskiej Porębie
- 4.5. VII Liceum Ogólnokształcące im. J. Słowackiego - Szkoła Mistrzostwa Sportowego w Warszawie (lekka atletyka)
- 4.6. Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 12 - Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Warszawie (łyżwiarstwo figurowe, pływanie, żeglarsstwo)
- 4.7. Szkoła Mistrzostwa Sportowego przy Liceum Ogólnokształcącym im. Piastów Śląskich we Wrocławiu (lekka atletyka)
- 4.8. Szkoła Mistrzostwa Sportowego im. J. Kusocińskiego w Zabrze (gimnastyka)
- 4.9. Zespół Szkół Ogólnokształcących w Zakopanem (biathlon, łyżwiarstwo szybkie, narciarstwo)

5. Niepubliczne Szkoły Mistrzostwa Sportowego

(w nawiasie - dyscyplina szkolenia sportowego w przypadkach, gdy nie wynika ona z nazwy szkoły):

- 5.1. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące - Szkoła Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Badmintonu w Słupsku
- 5.2. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące - Szkoły Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Biathlonu w Chorzowie
- 5.3. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące Szkoły Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Hokeja na Lodzie w Gdańsku

- 5.4. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące Szkoły Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Hokeja na Lodzie w Sosnowcu
- 5.5. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące Szkoła Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Hokeja na Lodzie w Nowym Targu
- 5.6. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Kolarstwie we Wrocławiu
- 5.7. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Kolarstwie w Żyrardowie
- 5.8. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące Szkoły Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Koszykówki w Warce
- 5.9. Szkoła Mistrzostwa Sportowego - Liceum Ogólnokształcące w Gdańsku (piłka nożna)
- 5.10. Prywatne Liceum Ogólnokształcące Szkoły Mistrzostwa Sportowego Piłki Nożnej w Krakowie
- 5.11. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące Polskiego Związku Piłki Nożnej Szkoła Mistrzostwa Sportowego w Łodzi
- 5.12. Szkoła Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Piłki Nożnej Liceum Ogólnokształcące "Sport Contact" we Wrocławiu
- 5.13. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące Szkoły Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Piłki Nożnej w Zabrzu
- 5.14. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące - Szkoły Mistrzostwa Sportowego Związku Piłki Ręcznej w Gliwicach
- 5.15. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące Szkoły Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Piłki Siatkowej w Rzeszowie
- 5.16. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące Polskiego Związku Piłki Siatkowej w Sosnowcu

6. Inne jednostki (nie będące szkołami sportowymi lub SMS):

- 6.1. Internat Narciarski w Bielsku-Białej
- 6.2. Internat Sportowy Międzyszkolnego Ośrodka Mistrzostwa Sportowego przy KS "Gaz Polski" w Drzonkowie (jeździectwo, pięciobój nowoczesny, tenis stołowy)
- 6.3. Młodzieżowa Akademia Szachowa Polskiego Związku Szachowego*
- 6.4. Niepubliczna Szkoła Mistrzostwa Sportowego w Tenisie Stołowym w Jastrzębiu Zdroju
- 6.5. Niepubliczna Szkoła Mistrzostwa Sportowego w Tenisie Stołowym w Krakowie
- 6.6. Niepubliczna Szkoła Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Tenisa Stołowego w Sopocie.

Załącznik Nr 2

Tabela 1. Szkoły Mistrzostwa Sportowego*

Lp.	Treść	1995	1996	1997	1998	% (6:3)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Liczba szkół w tym:	26	32	46	49	188

* Kontrolę przeprowadzono w ramach kontroli Polskiego Związku Szachowego.

	a/ publicznych	17	19	24	27	159
	b/ niepublicznych	9	13	22	22	244
2.	Liczba uczniów SMS	1263	1622	2018	2107	167
	w tym:					
	a/ w szkołach publicznych	1020	1197	1345	1327	130
	b/ w szkołach niepublicznych	243	425	673	780	321
3.	Liczba klubów sportowych, których członkami są uczniowie szkół:					
	a/ publicznych	159	168	182	.	x
	b/ niepublicznych	101	185	305	.	x
4.	Liczba dyscyplin sportowych w szkołach	20	24	25	25	125
	w tym:					
	a/ publicznych	15	16	17	17	121
	b/ niepublicznych	5	9	10	10	200
5.	Dofinansowanie UKFiT dla szkół (w tys. zł)	5.858	10.801	20.299	24.103	411
	w tym:					
	a/ publicznych	3.000	4.201	6.464	5.586	186
	b/ niepublicznych	2.858	6.600	13.835	18.517	648
6.	Przeciętne dofinansowanie roczne 1 ucznia (w tys. zł)	4.638	6.659	10.059	11.439	247
	w tym:					
	a/ w szkołach publicznych	2.941	3.510	4.805	4.209	143
	b/ w szkołach niepublicznych	11.761	15.530	20.694	23.740	202

* Opracowano na podstawie materiałów UKFiT.

**Tabela 2. Uczniowie Szkół Mistrzostwa Sportowego
wg uprawianych dyscyplin sportowych**

Dyscyplina sportowa	Liczba uczniów			%
	1995	1996	1997	
1	2	3	4	5
Ogółem	1263	1622	2018	160
w tym:				
1/ lekka atletyka	150	263	289	193
2/ piłka nożna	45	131	242	538
3/ pływanie	152	196	206	136
4/ narciarstwo	143	155	162	113
5/ wioślarstwo	73	68	119	163
6/ kajakarstwo	103	105	111	108
7/ hokej na lodzie	99	102	103	104
8/ biathlon	45	81	90	200
9/ kolarstwo	34	37	84	247
10/ pięciobój nowoczesny	63	54	72	114
11/ piłka siatkowa	48	67	70	146
12/ tenis stołowy	28	24	53	189
13/ łyżwiarstwo szybkie	19	20	52	274
14/ gimnastyka sportowa	50*	52*	48	96
15/ koszykówka	-	18	47	x
16/ szermierka	43	37	40	93
17/ piłka ręczna	-	-	40	x
18/ szachy	-	28	39	x
19/ zapasy	40	40	38	95
20/ gimnastyka	31*	36*	32	103
21/ żeglarstwo	65	58	30	46
22/ łyżwiarstwo figurowe	11	18	21	191
23/ saneczkarstwo	21	15	14	67
24/ badminton	-	9	8	x
25/ jeździectwo	-	7	8	x

* Dane szacunkowe (brak jest odrębnych danych dla gimnastyki sportowej i gimnastyki artystycznej).

**Tabela 3. Dotacja UKFiT przeznaczona w 1998 r.
na kształcenie młodzieży uzdolnionej sportowo
w skontrolowanych polskich związkach sportowych**

Lp.	Polski Związek Sportowy	Liczba jednostek dotowanych			Liczba uczniów	Dotacja UKFiT	
			w tym ^{x/}			Ogółem (w tys. zł)	w tym na 1 ucznia
		Razem	PSMS	NSMS			
1.	PZ Badmintonu	1	-	1	15	470,0	31,3
2.	PZ Biathlonu	3	2	1	93	1.440,0	15,5
3.	PZ Hokeja na Lodzie	3	-	3	103	2.900,0	28,2
4.	PZ Kolarski	3	1	2	77	2.155,0	28,0
5.	PZ Koszykówki	2	-	2	53	1.900,0	35,8
6.	PZ Lekkiej Atletyki	6	6	-	244	513,1	2,1
7.	PZ Piłki Nożnej	5	-	5	297	4.205,0	14,2
8.	PZ Piłki Siatkowej	2	-	2	59	2.400,0	40,7
9.	PZ Pływacki	7	7	-	165	661,5	4,0
10.	PZ Szachowy	1	-	-	24	250,0	10,4
11.	PZ Tenisa Stołowego	4	-	-	38	945,0	24,9
12.	PZ Żeglarski	3	3	-	25	370,0	14,8
	Ogółem:	40	19	16	1193	18.209,6	15,3

x/ PSMS - publiczne SMS

NSMS - niepubliczne SMS

**CHARAKTERYSTYKA 17 WYBRANYCH^{*/}
SKONTROLOWANYCH JEDNOSTEK
pod względem ujawnionych nieprawidłowości**

Lp.	Nazwa jednostki	Stwierdzone nieprawidłowości
A. Publiczne szkoły mistrzostwa sportowego		
		Nie utworzono odrębnych klas sportowych. Nie utworzono szkoły mistrzostwa sportowego. Kandydatów do

^{*/} Jednostek, w których stwierdzono najistotniejsze - z punktu widzenia celu kontroli - nieprawidłowości.

1.	Zespół Sportowy Szkół Ogólnokształcących w Gdańsku	uczniów przyjętych do Liceum. W rozliczeniach finansowych, przekazanych przez Polski Związek wykazano wydatki w wysokości 98,9 tys. zł, zamiast 67,7 tys. zł.
2.	Zespół Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego w Raciborzu	Na 27 uczniów przyjętych do I klasy Lekkiej 1997/98, jedynie jedna uczennica zaliczyła w całości. Ani jeden z kandydatów nie posiadał III klasy w stanie zdrowia kandydatów do SMS wystawiane bez wskazania możliwości podjęcia nauki w klasie. Brak było również pisemnej zgody rodziców ucznia SMS.
3.	Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 12 Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Warszawie	W r. szk. 1997/98 i 1998/99 w żeglarskim zarządzie szkolenie sportowe odbywało się całkowicie poza szkołą, polegały wyłącznie na ułatwianiu uczniom nauki; nie osiągała 44% obowiązkowych zajęć dydaktycznych.
B. Niepubliczne szkoły mistrzostwa sportowego		
4.	Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące - SMS Polskiego Związku Hokeja na Lodzie: 1/ w Gdańsku, 2/ w Nowym Targu, 3/ w Sosnowcu	Ani jedna ze SMS nie realizowała pełnego przewidzianego dla liceum ogólnokształcącego lub ciągu minimum 3 klas sportowych, przewidzianych, zapewniono wszystkim uczniom możliwości uzyskania. Nauka w SMS w Gdańsku i Nowym Targu odbywała się w I i II; tylko część uczniów kwalifikowano do SMS kontynuowano naukę w klasach III i IV.
5.	Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące SMS Polskiego Związku Koszykówki w Warce	Nie stosowano przepisów ustawy o zamówieniach publicznych, prowadzono rachunkowość w sposób zgodny z art. 26 m.in.: brak było zakładowego planu kont, nie było analitycznej przychodów, zapisy w księgach rachunkowych (brak dat, rodzaju i numeru dowodu księgowego) poprawiano m.in. korektorem, bilans za 1997 r. sporządzony 15 maja 1998 r.
6.	Liceum Ogólnokształcące Polskiego Związku Piłki Nożnej SMS w Łodzi	W rozliczeniach (za 1997 r. i I półrocze 1998 r.) w rozliczeniach dydaktyczny, ubiory sportowe, leki i odżywki oraz wyposażenie wyszczególniono wydatki na kwotę 15,3 tys. zł oraz faktycznie nie poniosła. Stwierdzono ponadto 2-krotnie dwóch dowodów zakupu (na łączną kwotę 5,1 tys. zł) z dotacji Urzędu Miasta Łodzi. Nie stosowano przepisów o zamówieniach publicznych. Brak było zakładowej dokumentacji stanowiącej o stosowanym w ewidencji przetwarzania danych przy użyciu komputera.
7.	SMS „Sport Contact” we Wrocławiu	Utworzenie SMS nastąpiło z naruszeniem ustawy o szkołach z art. 82 ustawy szkołę niepubliczną może prowadzić osoba fizyczna. Spółka cywilna „Sport Contact”, faktycznie nie spełnia wymogów nie spełnia. Precyzyjnego wskazania nie zawiera również statut Szkoły, który w § 4 stanowi, że jest to spółka cywilna i PZPN. Stwierdzono jednak, że nie było współzarządzania SMS. Ani SMS, ani Spółka „Sport Contact” nie

		ogółem z PZPN lub innym stowarzyszeniem kul... porozumienia, dot. szkolenia młodzieży uzdo... przekazywał SMS środki finansowe (łącznie 3.200... PZPN oraz ZSKF Makroregion Dolnośląski - b... jakiegokolwiek umowy.
8.	Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące SMS Związku Piłki Ręcznej w Gliwicach	Szkoła - przy dokonywaniu naboru uczniów do... obowiązku przedkładania zaświadczeń przycho... dobrym stanie zdrowia zawodniczek. Nie ustalono... sportowego i szkoleniowego zakupionego bezpo... Związek Piłki Ręcznej oraz nie prowadzono jego ew...
C. Polskie związki sportowe		
9.	Polski Związek Badmintona (PZBad.)	W utworzonej SMS w Słupsku, w 1998 r. funkcjon... 5 uczniów każda. W 1997 r. przeciętny koszt kształ... tys. zł. W zamian obowiązujących kryteriów... stosował kryterium rekomendacji. Ze środków U... PZBad. przeznaczono w 1997 r. - kwotę 20 tys. zł.
10.	Polski Związek Koszykówki (PZKosz.)	W latach 1996-1997 Związek - ze środków U... finansowanie SMS - wykorzystał na własne potrze... na wynagrodzenia pracowników PZKosz.
11.	Polski Związek Lekkiej Atletyki (PZLA)	PZLA wykonując - w ramach zawartych umów... szkolenia młodzieży uzdolnionej sportowo w 6... praktycznie żadnego wpływu na funkcjonowanie ty... przekazywanych im środków finansowych. PZLA, UKFiT 10% narzutu na tzw. koszty obsługi wyko... 1997-1998 - 120,5 tys. zł), ograniczył swoje dział... środków finansowych UKFiT oraz sumowania spr... przy rozliczaniu wykonanych zadań. Tym samym... zarówno nadzoru merytorycznego, jak i finansowego
12.	Polski Związek Piłki Nożnej (PZPN)	W latach 1995-1998 na działalność 5 niepublicz... UKFiT przeznaczył łącznie 5,1 mln zł. Pomi... funkcjonowaniem ww. SMS (około 300 uczni... opracowań, ilustrujących efektywność tej formy s... nie uczestniczył w dofinansowywaniu SMS.
13.	Polski Związek Szachowy (PZSzach.)	PZSzach., mimo iż nie utworzył SMS, wystę... dofinansowanie na funkcjonowanie szkoły mistrzo... iż PZSzach. w latach 1996-1998 prowadził s... Akademii Szachowej, które polegało m.in. na or... osobowej grupy w wieku do 23 lat szkoleń, bez... programu przewidzianego dla szkół podstawowy... Ze środków UKFiT, przeznaczonych na dofinans... przeznaczono dla Akademii 578 tys. zł. Ze środk... niektóre rodzaje kosztów (np. koszty dojazdów... indywidualne), co było niezgodne z regulaminem... zawartej z UKFiT PZSzach. nie prowadził odr... środków finansowych przekazanych przez U... finansowane były tzw. koszty obsługi PZSzach.

14.	Polski Związek Tenisa Stołowego (PZTS)	PZTS we wniosku skierowanym do UKFiT wykazał faktycznym, iż prowadzi jedną publiczną SMS oraz niepubliczne SMS w Jastrzębiu Zdroju, Krakowie. UKFiT zawarł m.in. w 1998 r. z PZTS umowę na sfinansowanie publicznego SMS oraz we wspomnianych trzech SMS-ach obejmującą wydatki na kwotę 1.225 tys. zł. PZTS na podstawie decyzjom Prezesa UKFiT, tzw. koszty obsługi, które wyniosły 1.225 tys. zł. Przy naborze uczniów do szkolenia w tenisie stosowano kryteriów, określonych w zarządzeniach UKFiT sportowych.
15.	Polski Związek Żeglarski (PZZ)	PZZ wykazywał prowadzenie 2 publicznych SMS. W skontrolowanej SMS w Warszawie stwierdzono, że nie ma warunków określonych w zarządzeniu w sprawie konkursu na jest jakichkolwiek podstaw do wykazywania działalności w żeglarskim szkoleniu. Szkoleniem sportowym 2-3 uczniów w PZZ Związek, który samodzielnie dysponuje przyznany przez UKFiT środkami finansowymi (łącznie 269 tys. zł). Ze środków tych również szkolenie absolwentów szkół.